

Nato

ilman tunteilua

Olli Kivinen

SUOMEN ATLANTTI-SEURA RY

NATO ILMAN TUNTEILUA

Olli Kivinen

SUOMEN ATLANTTI-SEURA RY
FINLANDS ATLANTSÄLLSKAP RF
THE ATLANTIC COUNCIL OF FINLAND

Publisher: Taloustieto Oy

Printed by Yliopistopaino 2007

ISBN 978-951-628-450-0

ESIPUHE

Pohjois-Atlantin liitto Nato on kansainvälinen yhteistyöelin, jota ei tarvitse sen paremmin rakastaa kuin inhotakaan; se ei ole automaattinen ratkaisu kaikkiin turvallisuusongelmiin eikä ilmestyskirjan peto. Natossa on hyviä ja huonoja puolia niin kuin kaikessa valtioiden välisessä yhteistyössä.

Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu kääntyy väistämättä yhä selvemmin kohti Naton ja maamme suhdetta. Syy on yksinkertainen: eurooppalainen turvallisuusarkkitehtuuri muuttuu ja elää koko ajan. Maamme aseman määrittely tässä kentässä ei vastaisuudessa ole niin vuosilukuihin ja selontekoihin sidottua kuin tähän saakka, koska muutoksen vauhti on kiihtymässä.

Suomalaisen keskustelun suurin puute on se, että meillä ei nähdä tai haluta nähdä Naton muutosta. Kolme asiaa on keskeisessä asemassa. Ensinnäkin, Nato on ja pysyy eurooppalaisten turvallisuushahmotelmien keskipisteessä. Toiseksi, Nato on muuttunut yhä selkeämmin kriisinhallinnan välineeksi. Kolmanneksi, Nato on tärkein transatlanttisten suhteiden hoitamisen monenkeskinen väline. Suomen kohdalla tilanne on yhdessä suhteessa selvä: kohdat kaksi ja kolme eli kriisinhallinta ja transatlanttisen (lue Yhdysvaltain) suhteen vaaliminen ovat poliittisen johtomme useaan kertaan toistamia painopistealueita.

Naton merkitys korostuu myös siinä, että Euroopan unionin (EU) 27 jäsenmaasta 21 on valinnut Naton jäsenyyden turvallisuuspolitiikkansa kulmakiveksi. Tämän johdosta Nato ei katoa eurooppalaisesta keskustelusta, vaikka monet puolustusliiton vastustajat sitä toivovatkin.

EU:sta kehittyä yhä tärkeämpi kriisinhallinnan väline etenkin siviili-alueilla, mutta se ei tuota varsinaista sotilaallista turvallisuutta. Lisäksi EU:n Nato-maiden asema korostuu kaikessa yhteistyön suunnittelussa ja päätöksenteossa, koska Naton ulkopuolella oleva EU-maa ei pääse osallistumaan täysivaltaisesti Naton toimintaan. Osa ulkopuolelle jäävästä työstä vaikuttaa Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Maamme keskeinen ongelma on se, ettei nykyinen yhtälö toimi. On vaikea kuvitella, että maamme puolustusmäärärahoja kasvatettaisiin tuntuvasti. Siten rahaa ei riitä koko maan itselliseen puolustukseen, kansainväliseen kriisinhallintaan ja yhä kallistuvien aseiden uusimiseen.

Maamme sisäisen keskustelun pysyminen menneisyyden haamujen, ennakkoluulojen, väärinkäsityksien ja oikeutettujen huolien sekamelskassa ei palvele ainakaan suomalaisia. Vuosikymmenien jänteellä tehtäviä ulko- ja turvallisuuspoliittisia ratkaisuja ei voi tehdä tunteella, vaan kylmän harkinnan pohjalta.

Tämän raportin tarkoitus on osallistua turvallisuuspoliittiseen keskusteluun ja pohtia Suomen suhdetta Natoon ilman tunteilua, kapulakieltä, lähdeviitteitä tai muita koukeroita ja tuoda keskusteluun perusasioita, jotka helpottavat asian viileää käsittelyä. Pohdinta on tärkeää, koska Naton merkitys Euroopan ja Suomen turvallisuudelle on suuri. Olemme auttamattomasti sivussa päätöksenteosta. Varjonyrkkeily tämän asian kanssa vie niin paljon aikaa ja energiaa, että itse ulkopoliittikan harjoittaminen jää toissijaiseksi.

Haluan kiittää Suomen Atlantti-Seuraa, jonka pyynnöstä raportti on kirjoitettu. Yhdistys on kansalaisjärjestö, jonka päämäärä on edistää Suomessa euro-atlanttista turvallisuus- ja puolustuspoliittista keskustelua, tutkimusta ja tiedottamista. Erityiskohteina ovat Nato ja Euroopan unioni.

Kiitän myös lukuisia asiantuntijoita, joiden kirjoituksia ja puheita olen laajalti lainannut. Heitä on niin useita, ettei heidän luettelemisensa ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi kiitän Atlantti-Seuran hallitusta ja raportin ohjailuryhmää tärkeästä avusta. Mielenpitemistä vastaa yksin kirjoittaja, joka toimi Suomen Atlantti-Seuran varapuheenjohtajana vuonna 2006.

Olarissa 3.1.2007

Olli Kivinen

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE

Suomen etu pääasia	7
Yksin vai yhdessä?	8
Historian opetuksia	9
Itsellinen historia	10
Päätöksenteko	11
Naton kehitys	13
Vuoden 1999 uudistus	14
Uusi yhteistyö	15
Sotilaallinen muutos	16
Vaikutukset liittokunnalle	17
Yhdentymisen tie	19
Kolme painopistettä	20
Pienen ongelma	21
Aseiden kallistumisen uhka	22
Vastauksia kysymyksiin	24
Yhteenveto	42
Strategian hahmottelu	45
Painoarvon säilytystä	47

SUOMEN ETU PÄÄASIA

Kaikissa turvallisuuspoliittisissa päätöksissä on pidettävä tärkeimpänä johtotähtenä Suomen parasta. Turvallisuuspolitiikan keskeiset tehtävät ovat osin perinteisiä, osin uusia, koska maailma on muuttunut merkittävää vauhtia viime vuosikymmeninä. Peruslähtökohta on Suomen ja Suomen etujen puolustaminen mahdollisimman tehokkaasti. Varsinaisessa sotilaallisessa puolustuksessa se tarkoittaa koko maan puolustamista, niin kuin maamme useissa virallisissa kannanotoissa on vahvistettu. Siihen liittyy myös poliittisen johdon liikkumavapauden takaaminen niin pitkälle kuin se suinkin on mahdollista. Maailma on pienentynyt pienentymistään, koska maiden, kansojen ja valtioiden riippuvuus toisistaan on kokonaan erilainen kuin aikaisemmin. Keskeiset turvallisuuspoliittiset päätökset ovat kuitenkin kunkin suvereenin valtion omissa käsissä.

Toinen tärkeä ulottuvuus on Suomen vaikutusvallan maksimoiminen. Se tapahtuu parhaiten kaikkien kansainvälisten yhteistyöelinten ytimessä. Viiden miljoonan ihmisen maan vaikutusvalta on tietenkin rajallinen useiden miljardien ihmisten maailmassa, mutta oikeilla päätöksillä ja tehokkaalla toiminnalla on mahdollisuus saavuttaa asema, joka on paljon maan kokoon perustuvaa painoarvoa suurempi. Tämä on erittäin tärkeä osa maamme turvallisuuden takaamista.

Nykymaailmassa kriisien torjunta ja hallinta ovat nousseet hyvin tärkeään asemaan. Maamme on pitkään panostanut toiminnassaan laaja-alaiseen ennalta ehkäisevään kriisien estämiseen. Ellei siinä onnistuta, on kriisinhallinta ylivoimainen menetelmä verrattuna erityisesti yksipuoliseen sotilaallisen voiman käyttöön. Maamme toiminta perustuu kaikkien viranomaisten ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistyöhön, ja sitä kutsutaan laaja-alaiseksi kriisinhallinnaksi. Se on saanut ansaittua kansainvälistä tunnustusta ja luonut osaltaan pohjaa maamme maineelle tärkeänä rauhanturvaajana. Kokonaisvaltainen kaikkien toimijoiden yhteistyö on maanpuolustuksen tärkeä pohja, mutta se on myös ensiarvoinen kriisien hallinnassa kaukana maamme rajojen ulkopuolella.

Kolmas erittäin tärkeä tehtävä on sodan välttäminen. Kriisinhallinta on siihen hyvä keino. Yhtä tärkeä on sellainen sotilaallisen pelotteen luominen, joka saa minkä tahansa ulkopuolisen pidättymään vihamielisistä toimista. Naton voima näyttää kiistattoman ylivertaiselta lähitulevaisuudessa.

Yksin vai yhdessä?

Viime vuosien kehitys on tuonut aikaisempaakin selvemmin eteen kysymyksen siitä, toteutetaanko maamme puolustusta ja kansainvälistä kriisinhallintaa yksin vai yhdessä muiden maiden kanssa. Maamme on kriisinhallinnan osalta tiensä valinnut, ja vastaus on selkeästi yhdessä; yhdessä muiden samanmielisten maiden kanssa Yhdistyneissä Kansakunnissa (YK), sen lukuisissa alajärjestöissä, Euroopan unionissa ja rauhankumppanina Natossa. Lähes 50 000 suomalaista sotilasta on palvellut rauhanturvatehtävissä maailman eri puolilla. Suomi osallistuu eturintamassa EU:n nopean toiminnan joukkojen toimintaan vuoden 2007 alusta. Suomalaiset kuuluvat väkilukuun suhteuteissa tilastoissa niihin maihin, jotka ovat luovuttaneet eniten sotilaitaan Naton operaatioihin entisestä Jugoslaviasta Afganistaniin. Maamme on kriisinhallinnassa arvostettu yhteistyökumppani. Suomessa, samoin kuin lukuisissa muissa maissa, on vuosien saatossa havahduttu ymmärtämään, ettei maan puolustus tapahdu enää vain oman maan rajoilla, vaan kaukaisienkin kriisien hallinta on tärkeä osa kansallisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin vaalimisessa.

Puolustusvoimain komentaja, amiraali Juhani Kaskeala määritteli Suomen tilanteen lehtikirjoituksessa heinäkuussa 2006:

”Eurooppalaisen kriisinhallintayhteistyön sotilaallisena perustana on Nato. Sekä Euroopan unionin että Naton operaatioissa joukkojen yhteistoimintakyky perustuu Naton suunnittelu- ja johtamisprosesseihin, teknisistä yhteensopivuusvaatimuksista puhumattakaan. Unionin operaatioihin ilmoitettavat joukot harjoitetaan ja arvioidaan Naton harjoituksissa.”

Kaskeala esitti samassa kirjoituksessa useita muita tärkeitä huomioita esimerkiksi sotilaallisen yhteensopivuuden merkityksestä Suomen valtiojohdon turvallisuuspoliittisen liikkumavapauden lisäämisessä. Hänen keskeinen sanomansa kiteytyi kirjoituksen lopussa:

”Kansainvälinen kriisinhallinta ja kotimaan puolustus ovat saman kolikon eri puolia. Suomi käyttää molempiin tehtäviin pääosin reserviläisistä muodostettuja, monipuolisen ammattitaidon omaavia joukkoja. Aktiivinen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on omiaan vahvistamaan oman maan puolustusta ja sen uskottavuutta”, Kaskeala sanoi.

Natosta on muodostunut myös kriisinhallinnan keskeinen toimija, kun se on muuttanut perustoimintaansa kylmän sodan jälkeisen hapuilun jälkeen. Kriisinhallinta on maamme valtiojohdon hellästi vaalima toi-

mintalinja. Sen johdosta on aikaisempaa vaikeampi vastata kielteisesti presidentti Martti Ahtisaaren muutama vuosi sitten esittämään kysymykseen ”Miksi ei liittyä Natoon?”. Presidentti halusi tieteen tahtoen kääntää ympäri perinteisen kysymyksen, miksi liittyä Natoon.

Historian opetuksia

Suomen perustuslain mukaan valta Suomessa kuuluu Suomen kansalle. Tämä pätee luonnollisesti myös ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Maamme itsenäisen historian aikana olemme joutuneet sotien johdosta turvautumaan päätöksien teossa mutkien oikomiseen, jota ovat kuitenkin tehneet demokraattisesti valitut johtajat. Nyt elämme suurvaltasuhteissa syvän rauhan tilassa, joten myös tällä kansakunnan kannalta katsottuna keskeisen tärkeällä alalla meillä on – oikeastaan ensimmäisen kerran maamme historiassa – aikaa rauhalliseen turvallisuuspoliittisen päätöksen tekoon.

Nykytodellisuus ei kuitenkaan saa häivyttää sitä tosiseikkaa, että ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut poikkeavat muista yhteiskunnan valinnoista, koska niihin liittyvät maamme etujen valvominen kansainvälisessä yhteistyössä, valtakunnan puolustaminen kaikenlaisia uhkia vastaan ja suhteet muihin maihin. Viimeksi mainituista keskeisessä asemassa ovat luonnollisesti meille tärkeimmät valtiot ja järjestöt.

Valtioista tärkeimmät ovat itsestään selvästi maamme naapurit, maailman suurimmat valtiot ja kaikki ne maat, joiden kanssa meillä on eniten kanssakäymistä: kauppaa ja poliittista yhteistyötä tai vahvoja perinteisiä kulttuurisiteitä. Nykyisessä globalisaation eli maapalloistumisen tilanteessa on myös turvallisuuspoliittisessa ajattelussa otettava huomioon suhteet kaikkialle maailmaan kokonaan eri tavalla kuin menneinä vuosikymmeninä.

Kansainvälisistä järjestöistä tärkeimmät ovat YK alajärjestöineen, EU, Nato ja Maailman kauppajärjestö WTO. Kahden ensimmäisen kohdalla maamme suhteet ovat ongelmattomat, koska olemme aktiivinen ja täysivaltainen jäsen. WTO:ssa toimimme yhteistyössä muiden EU-maiden kanssa, mikä on erittäin tärkeä asia, sillä ilman yhdentymistä Suomen tapaiset pienet maat olisivat lastuja laineilla maailmassa, jonka perusteita globalisaatio on muuttanut perusteellisesti.

Sen sijaan Naton kohdalla tilanne on toinen. Läheisestä yhteistyöstä huolimatta emme ole täysivaltaisia päätöksen teossa; vaikka asiaa kuinka kauniisti selitetään, jäsenet ovat eri asemassa kuin Naton rauhan-

kumppanit. Natossa on liikkeellä ehdotuksia, joilla parhaiden rauhan-kumppaneiden asemaa tiedon saannissa ja toiminnan suunnittelussa parannetaan. Yksimielisyyttä asiassa on kuitenkin vaikea löytää, eikä tulos missään tapauksessa muuta edellä mainittua peruslähtökohtaa: jäsen on jäsen ja kumppani on kumppani. Kumppani elää Nato-perheen ytimen, tiukan yhteistyön, tietojen vaihdon ja jokapäiväisen läheisen toiminnan ulkopuolella.

Tärkeä ulottuvuus on myös Naton institutionaalinen oppiminen. Kaikilla kansainvälisillä järjestöillä on omat toimintatapansa ja virkakoneistonsa, mikä antaa jäsenille mahdollisuuden yhteistyön hiomiseen, toisten ongelmien ja hyvien puolien ymmärtämiseen ja henkilösuhteisiin, joiden merkitystä ei pidä aliarvioida. On selvää, että vain tunteamalla käytössä olevan välineen sitä voidaan käyttää oikeaoppisesti ja sellaisiin tehtäviin, mihin se parhaiten soveltuu. Lisäksi Nato on voimakkaassa muutostilassa, joten etujemme valvonta ulkopuolelta on aikaisempaa vaikeampaa.

Itsellinen historia

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeyden johdosta on päätöksien teon perustuttava oikeaan tietoon. Natoa – aivan samoin kuin EU:ta – koskevassa keskustelussa ilma on sakeanaan oikeaa tietoa, väärää tietoa, väärinymmärrystä sekä todellista ja tarkoituksenmukaista vääristelyä.

Maamme keskusteluun liittyy vieraita järjestöjä ja vierasmaalaisia kohtaan tunnettu epäily. Kansalaisten historialliseen muistiin on iskostunut menneisyyden oppi: olemme ennenkin joutuneet tulemaan toimeen yksiksemme, ilman vieraan apua – olkoonkin ettei se aivan kokonaan pidä paikkaansa. Tämä kansallinen ajatusmalli on vahva. Maamme historia on ollut kansainvälisestikin vertailtuna merkittävä kansallinen menestystarina aina siitä lähtien, kun kaukaiset esi-isämme asettuivat elämään vaikeiden ilmasto-olosuhteiden maahan. Päätyneen vuosisadan aikana edettiin monipolvisten tapahtumien jälkeen vaurauteen ja kansainvälistymiseen. Vaikeuksien keskellä on aina loppujen lopuksi pärjätty, vaikka se on usein tapahtunut suurien uhrausten ja kärsimysten kautta.

Historia on jättänyt jälkeensä vahvan halun puolustaa tiukasti kaikkea sitä, mitä vuosisatojen saatossa on saavutettu. Se korostuu poikkeuksellisen voimakkaana maanpuolustustahtona, jonka taso on säilynyt vuodesta toiseen maailman muutoksista huolimatta ja jonka merkitys vaikeimpina aikoina, ennen muuta toisen maailmansodan

vuosina, oli täysin ratkaiseva. Tahto ilmenee monella tavalla, esimerkiksi asevelvollisuuden suorittavien korkeana määränä, koko maan puolustuksesta kiinni pitämisenä ja suuren enemmistön valmiutena puolustaa maata vaikeassakin tilanteessa.

Keskeinen kysymys kuuluu, onko globalisaatio ja maailman yleinen muutos luonut tilanteen, jossa perinteisiin ratkaisuihin kuten puolueettomuuteen tai sotilaalliseen liittoutumattomuuteen pitäytyminen ei enää riitä. Nykyään puhutaan hyvin usein, jopa taukoamatta, globalisaation taloudellisista vaikutuksista, kun taas turvallisuuspoliittinen merkitys on jäänyt vähemmälle. Sitä ei ole syytä väheksyä. Valtiot ovat myös puolustus- ja turvallisuusasioissa yhä riippuvaisempia toinen toisistaan. Viime vuosien tapahtumat ovat osoittaneet, että edes maailman ylivoimaisesti voimakkain valtio Yhdysvallat ei voi eristäytyä saarekkeeksi loukkaamatta omia etujaan eikä viedä yhteiskuntajärjestelmäänsä sellaisenaan muihin maihin.

Toinen itselliseen puolustautumiseen liittyvä epävarmuus on asejärjestelmien alati nouseva hinta. Pienten ja jopa keskisuurten valtioiden on vaikea hankkia ja pitää yllä uskottavaan puolustukseen riittävää kalustoa. Näihinkin asioihin palataan myöhemmin.

Päätöksenteko

Suomen poliittiseen päätöksentekoon luotiin itsenäisyyden alussa kansanvaltainen, edustukselliseen demokratiaan perustuva järjestelmä, jossa kansan tahtoa toteuttaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Sen asemaa on vahvistettu vuosikymmenien saatossa, viimeksi vuoden 2000 perustuslaissa.

Tästä huolimatta näyttää siltä, että suurissa kansallisissa päätöksissä turvaudutaan neuvoa antavaan kansanäänestykseen, kuten EU-jäsenyyden kohdalla kävi. Myös mahdollisesta Natoon liittymisestä järjestetään tulevaisuudessa kansanäänestys, koska niin monet puolueet ovat sitä ehdottaneet.

Periaatteessa kansanäänestys kertoo edustuksellisen demokratian ja sen toteuttajien heikkoudesta, koska edustuksellisen demokratian pitäisi pystyä myös vaikeisiin päätöksiin; se on onnistunut kieltolaista irtautumista ja EU-jäsenyyttä lukuun ottamatta. EU:hun liittymistä koskeneella kansanäänestyksellä oli merkittävä turvallisuusulottuvuus, mutta päätöksen teko kohdistui paljon monitahoisempaan taloudellisyhteiskunnallisen linjan valintaan. Turvallisuuspolitiikassa on yleensä jouduttu tekemään pienen piirin päätöksiä ilman minkäänlaista mah-

dollisuutta tai halua järjestää kansanäänestyksiä tai kuulla edes eduskunnan mielipidettä.

Edessä olevan kansanäänestyksen ilmeinen väistämättömyys ei kuitenkaan muuta sitä, että kansanäänestys on vaarallinen ase. Suurimman vaaran muodostaa tyhjän päälle putoamisen mahdollisuus. Jos valtiojohto katsoo painavien turvallisuuteen ja kansalliseen edunvalvontaan nojaavien syiden johdosta, että maamme täytyy liittyä Natoon ja kansanäänestys päättyy kielteiselle kannalle, heikkenee kansallisen puolustuksen pohja väistämättömästi. Kansanäänestystä vaikeuttaa myös se, että maamme kansainvälisten suhteiden johdosta valtiojohto ei voi koskaan julkistaa kaikkia niitä arvioita ja tietoja, joiden nojalla se on päätenyt ehdottamaan jäsenyyttä.

Paras tieto on annettu kansamme demokraattisesti valituille edustajille. Heillä on näin ollen myös parhaat edellytykset tehdä perustellusti oikeat päätökset.

NATON KEHITYS

Suomen Nato-keskustelun suuri ongelma on se, ettei Naton voimakasta muuttumista kriisinhallintaan keskittyväksi, tarvittaessa maailmanlaajuisesti toimivaksi yhteistyöjärjestöksi ole otettu huomioon riittävästi. Samaan aikaan järjestö on saanut uusia jäseniä, joita on nyt 26. Yhä useammat EU:n jäsenmaat ovat valinneet Naton puolustusyhteistyön ytimeksi.

Nato perustettiin kylmän sodan alkamisen jälkeen vuonna 1949 Atlantin molempien rantojen demokraattisten maiden kollektiiviseksi puolustusliitoksi. Sen keskeinen tehtävä oli Neuvostoliiton uhkan torjuminen, missä se onnistui erinomaisesti, ja loppujen lopuksi vastustaja hajosi.

Natolla oli alun alkujaan kolme keskeistä tehtävää: jäsenten turvallisuuden lujittaminen, keskinäinen neuvonpito ja tehokkaan pelotteen ja puolustusyhteistyön luominen. Järjestö nojaa edelleen Naton peruskirjan 5. artiklaan, jonka mukaan hyökkäys yhtä jäsentä vastaan on hyökkäys kaikkia vastaan, ja kaikilla on velvollisuus auttaa. Toisin sanoen, hyökkäykset oli määrä torjua yhteistyöllä, jota varten luotiin johtamiskoneisto. Omia joukkoja Natolla ei ole, vaan sotilaallinen voima perustuu jäsenvaltioiden kansallisiin armeijoihin, joiden luovuttamisesta Naton käyttöön kukin jäsenmaa päättää itsenäisesti oman päätöksentekojärjestelmänsä mukaisessa järjestyksessä.

Samaan aikaan toteutettiin monenlaisia yhdenmukaistustoimia yhteisen puolustuksen varmistamiseksi sekä paljon muita normaaliin sotilaalliseen toimintaan liittyviä varautumistoimia polttoaineen varastoinnista aseiden kehitykseen.

Naton toiminta toteutui rajallisella alueella. Jäsenyys oli avoin kaikille jäsenyysehdot täyttävillä maille. Päätöksentekomenetelmäksi määriteltiin yksimielisyys. Kylmän sodan jälkeen Natosta kehittyi keskeinen toimija sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Naton vanhat ydintoiminnot ovat säilyneet uudistuksista huolimatta.

Kaikki tämä kätkee myös taakseen Naton sisäisiä vaikeuksia, joita ei pidä vähätellä. Järjestö ajautui selkeään kriisiin Irakin sodan johdosta, eikä siitä ole kokonaan toinnuttu. Monet vanhat jännitteet nousivat taas pintaan, eikä tilanne ole vielä korjautunut. Saadut arvet ovat syviä.

Vuoden 1999 uudistus

Kylmä sota oli Naton toiminnassa selkeä ensivaihe, koska vastustaja oli Neuvostoliitto. Toisen maailmansodan muistot olivat vielä tuoreet, ja vallitsevana oli ”ei koskaan enää suursotia” -ajattelu. Kylmän sodan jälkeen Nato jäi tyhjän päälle muutamaksi vuodeksi, kun vastustaja romahti ja menetti otteen niistä maista, jotka se oli toisen maailmansodan jälkeen alistanut. Uuden tien etsiminen kesti useita vuosia aina Bosnian tragediaan saakka. Naton toinen kehitysvaihe alkoi Jugoslavian hajoamissotien yhteydessä. Vaikuttamalla keskeisesti Bosnian sodan loppumiseen Nato osoitti tarpeellisuutensa kylmän sodan jälkeisessä turvallisuusympäristössä. Käytäntö tuli ennen teoriaa – Natosta tuli keskeinen toimija eurooppalaisessa kriisinhallinnassa Jugoslavian hajoamista seuranneissa IFOR- ja SFOR-operaatioissa. Kriisinhallinta virallistettiin yhdeksi Naton ydintehtäväksi vuoden 1999 strategisen konseptin yhteydessä.

Sen jälkeen toimintaa uudenaikaistettiin. Uusiksi ydintehtäviksi nimettiin kriisinhallinta ja euro-atlanttisen kumppanuuden vahvistaminen – mitkä ovat samat toimintamallit, joita Suomen viranomaiset ovat vuosi vuodelta painottaneet yhä voimakkaammin. Kylmän sodan jälkeen Natoon on liittynyt kymmenen uutta jäsentä, niiden joukossa Suomen lähiympäristöstä Baltian maat Viro, Latvia ja Liettua sekä Puola.

Sittemmin on koko ajan vahvistunut linjaus, jonka mukaan Naton on yhteisten arvojen ja vastaavien perusasioiden puolustamisen lisäksi myös laajennettava toiminta-alueitaan säilyäkseen merkittävänä järjestönä. Taistelu uusia uhkia vastaan ei onnistu enää vain omilla rajoilla. Natolle luotiin valmiudet toimia tarvittaessa maailmanlaajuisesti, sillä suurin osa Naton jäsenmaihin tänä päivänä kohdistuvista turvallisuusuhkista saa alkunsa euroatlanttisen alueen ulkopuolella. Nato pyrkii vaikuttamaan turvallisuusongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa jo niiden syntysijoilla, ennen kuin ongelmat kasvavat ja leviävät kauemmaksi. Uudistuminen on vaikuttanut myös Suomeen, sillä suurin osa suomalaisista rauhanturvaajista on viime aikoina toiminut Nato-johdoissa operaatioissa.

Pääuhkiksi ovat yhä selvemmin muodostuneet terrorismi, joukkotuhousteiden leviäminen sekä monenlaiset nk. epäsymmetriset sodat, joissa valtioita vastaan taistelevat paikallisesti voimakkaat, sissi- tai terroristotaa käyvät ryhmät. Rauhaa ovat lisäksi järkyttäneet sisäiset konfliktit esimerkiksi Balkanilla sekä romahtaneet valtiot maailman eri puolilla.

Uusi yhteistyö

Kylmän sodan jälkeistä kehitystä leimasi itälaajentumisen lisäksi rauhankumppanuus, jossa Suomikin on mukana. Myös yhteistyötä rauhankumppanuustyön ulkopuolella olevien lähimaiden kanssa tehostettiin. Venäjään ja Ukrainaan luotiin erityissuhde.

Syyskuun 2001 terrori-iskut Yhdysvaltoihin vaikuttivat myös Natoon ja sysäsivät liikkeelle Naton kolmannen kehitysvaiheen. Yhdysvallat on selkeästi Naton johtovaltio. Se tunsi nyt olevansa sotilaallisen hyökkäyksen kohteena. Normaalisti Yhdysvallat on vaarattomien naapureiden, valtamerten ja mahtavan sotakoneistonsa johdosta suojassa maailman myrskyiltä. Muutos tuntuu ennen muuta siinä, ettei Yhdysvaltain uhka ole enää Euroopassa kuten kylmän sodan aikana. Terrorismi on astunut neuvostouhkan sijalle.

Eurooppalaiset asettuivat nopeasti Yhdysvaltain rinnalle 5. artiklan yhteisen puolustuksen nimissä. Tällä haluttiin viestittää Yhdysvaltoihin, että eurooppalaiset jäsenet ovat valmiit vastavuoroisiin palveluksiin varmistukseen Yhdysvaltain pysymisen vahvana toimijana myös Euroopassa.

Laajan yhteistyön suuntaus on vahvistunut viime vuosina, kun lähes kaikki teollisuusmaat ovat ymmärtäneet olevansa erimielisyyksistä huolimatta laveasti ottaen samassa veneessä. Venäjän perinteinen sotilaallinen uhka on hälventynyt, eikä Natossa enää kanneta huolta Venäjän hyökkäyksestä, mikä hallitsi kylmän sodan aikaista ajattelua ja suunnittelua. Viime vuodet ovat myös palauttaneet uskoa kansainvälisten järjestöjen yhteistyöhön. Merkittävä vastuu rauhan ylläpidosta on edelleen YK:n turvallisuusneuvostolla. Myös EU:n monipuolinen kokemus kansainvälisen vakauden ylläpidossa ja kriisinhallinnassa otetaan nyt huomioon aikaisempaa paremmin. Venäjä on osallistunut Välimerellä suoritettavaan Naton 5. artiklaan perustuvaan, terrorismin vastaiseen operaatioon.

Neljänneksi vaiheeksi Naton kehityksessä voi hyvin listata Irakin sodan aiheuttaman tilanteen. Se jakoi Naton maat pahasti, sillä Yhdysvallat toimi omin päin kooten rinnalleen halukkaitten maiden liittouman. Se huolestutti eurooppalaisia Naton jäseniä, koska halukkaitten liittoumiin nojaamisen pelättiin muodostuvan pysyväksi, Naton merkitystä syöväksi menetelmäksi.

Nato jakautui selkeästi Irakin sodan johdosta. Ensiryhmän muodostivat atlanttisen suhteen merkitystä vahvasti painottavat maat kuten Iso-Britannia, Tanska ja Hollanti. Toisen ryhmän muodostaa Ranska,

joka on jatkuvasti alleviivannut EU:n merkitystä kansainvälisenä toimijana. Sen rinnalle on aika ajoin asettunut vaihtelevalla innolla muita maita; Irakin kohdalla Saksa. Kolmas joukko on Neuvostoliiton johtamasta ja sittemmin hajonneesta Varsovan liitosta Natoon siirtyneet maat, jotka Siperia on opettanut pelkäämään Venäjää. Nämä maat ovat valmiita uhraamaan vähäisiä voimavarojaan osoittaakseen luotettavuutensa Yhdysvalloille ja varmistaakseen sen tuen, mikäli taivaanrannalle nousee mustia pilviä.

Sotilaallinen muutos

Suuri poliittinen muutos ja uhkakuvien vaihtuminen on johtanut myös sotilaallisiin uudistuksiin. Edessä olevien vaarojen lista on pitkä: terrorismi, joukkotuhoaseiden leviäminen, valtioiden sortuminen, alueelliset kriisit, ympäristökatastrofit, hallitsemattomat väestöliikkeet, vaaralliset, maailmanlaajuiset epidemiat sekä elintärkeiden raaka-ainesten saatavuusongelmat ja öljyn tai maakaasun käyttö poliittisena aseena huolestuttavat kaikkia valtioita ja vaativat uudenlaisia vastatoimia.

Sotilaalliset muutokset menevät Natossa pitemmälle kuin Suomessa, jossa maantieteelliset tosiseikat kuten pitkä itäraja ja toisaalta valtakunnan suuri alueellinen koko väestömäärään verrattuna sanelevat omaperäiset ratkaisut. Ne nauttivat laajaa kannatusta sekä väestön että sotilaiden keskuudessa.

Nato painottaa siirtymistä pois raskaista yhtymistä ja aluepuolustusjärjestelmistä. Taakse ovat jäämässä myös suuret reservit ja niiden avulla perustettavat liikekannallepanojoukot. Myös perussopimuksen 5. artiklan painottaminen on jäänyt aikaisempaa syrjemmälle, vaikka se on edelleen koko yhteistyön ydin.

Sijalle on kehitetty kyky toimia kaukana omasta alueesta kriisinhallinnassa ja siihen verrattavissa tehtävissä. Päivän iskulauseita ovat liikkuvuus, joustavuus ja verkostokeskeisyys. Suomen tapaan ulkopuolella oleva Ruotsi on malliesimerkki maasta, joka toteuttaa Naton suuntausta, jopa useimpia Naton jäsenmaita innokkaammin ja perusteellisemmin.

Naton uudistuksien jatkotyö on täydessä vauhdissa. Sotilaallisen uudistumisen suuntausta ohjataan viidentoista vuoden jäniteellä. Päämäärä on suunnata kaikkien voimavarojen kehittämistä, suunnittelua ja tiedustelua uusiin mahdollisiin tehtäviin. Mukana on myös strategisen toimintaympäristön muutoksen seuranta.

Vaikutukset liittokunnalle

Tapahtuneilla ja suunnitteilla olevilla muutoksilla on tietenkin merkittävä vaikutus koko Naton yhteistyölle. Lähitulevaisuudessa vahvistetaan vuonna 1999 määritellyt uudet perustehtävät sekä se, että 5. artikla eli yhteinen puolustus on edelleen liittokunnan ydintehtävä. Laajaa tavanomaisin asein tapahtuvaa hyökkäystä pidetään edelleen hyvin epätodennäköisenä, mutta jonkinlaiset hyökkäykset oman alueen ulkopuolelta ovat mahdollisia – vaarojen joukosta ei suljeta pois joukkotuhoaseiden käyttöä jäsenmaita vastaan.

Tämän johdosta Nato haluaa varmistaa kykynsä toimia vastaisuudessaakin kaikilla voimankäytön alueilla. Toisin sanoen, sekä tavanomaisesta sotilaallisesta voimasta että ydinaseista pidetään huolta. Natossa on kolme ydinasevaltiota: Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Ranska.

Painopisteisiin kuuluvat edelleen nopean toiminnan valmius sekä tiedustelun merkitys uhkien havaitsemisessa ja torjumisessa. Tehtävät ovat sotilaallisesti vaativia, sillä liittokunta pyrkii kehittämään valmiuden samanaikaisesti useaan pieneen operaatioon sekä yhteiseen puolustukseen ja kriisinhallintaan niin omalla alueella kuin lähinaapurustossa ja kaukomailla.

Nato on siten siirtynyt varsin dynaamiseen vaiheeseen, ja kehitystyötä jatketaan useilla saroilla. Merkittäviä tapahtumia ovat huippukokoukset, joissa annetaan suuntaviivoja vastaiselle kehitykselle. Juuri nyt ovat keskeisen huomion kohteena nopean toiminnan joukkojen kehittäminen ja pyrkimys Afganistanin rauhoittamiseen Naton ja sen kumppanien ISAF-joukoilla. Suomi osallistuu ISAFin työhön noin sadalla sotilaalla. Uusi iskusana on ”globaali vakauttaminen”.

Tällä hetkellä on vielä liian aikaista sanoa, ryhtyikö Naton mahdotto- maan tehtävään Afganistanissa. Parhaassakin tapauksessa Afganistanin rauhoittaminen on erittäin haastava tehtävä. Mahdollisuuksien rajoissa on sekin, että Nato joutuu luopumaan koko hankkeesta, jos se ajautuu osapuoleksi loputtomassa sisällissodassa ja koetaan miehittä- jänä.

Huippukokousten suorittaman ohjailun, Naton muutoksen ja vastaa- vien tärkeiden asioiden kohdalla korostuu rauhankumppaneiden ase- man heikkous. Ne osallistuvat toimintaan merkittävällä panoksella, mutta eivät pääse mukaan laajavaikutteisten poliittisten linjanvetojen tekoon eivätkä järjestön kehittämisen suunnitteluun. Puhe-, valmiste- lu- ja päätösvalta on jäsenillä, ei muilla valtioilla.

Näillä näkymin lähitulevaisuuden tärkein huippukokous pidetään vuonna 2008. Silloin on esillä etenkin laajentuminen ja uusien jäsenten kutsuminen liittokuntaan. Myös nopean toiminnan joukkojen kehittämistä jatketaan samalla kun voimavarojen käyttöä tehostetaan. Tärkeimpien ulkopuolisten maiden kanssa toteutettava yhteistyö on vahvasti esillä. Huomiota kiinnitetään siihen, että Nato yrittää estää liian suuren teknologiakuilun syntymisen Yhdysvaltain ja eurooppalaisten jäsenmaiden välillä. Jo nyt ollaan tilanteessa, jossa eurooppalaisten jäsenmaiden jälkeen jääminen vaikeuttaa yhteisiä sotilaallisia toimia. Eurooppalaista asekehitystä on jo ryhdytty kehittämään syvennetyn yhteistyön puitteissa.

YHDENTYMISEN TIE

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja raskaiden sotien jälkeisenä kuuden vuosikymmenen kautena on ollut johdonmukainen ja selkeä: maamme on koko ajan pyrkinyt kansainvälisen yhteistyön ja yhdentymisen ytimeen heti kun siihen on avautunut tilaisuus. Tämä tie on palvellut maatamme hyvin ja tuonut mukanaan ennen näkemättömän vaurauden ja turvallisuuden. Siksi sen jatkaminen on luonnollinen valinta.

Peruste on yksinkertainen. Pienen maan kannalta katsottuna monenkeskinen yhteistyö on aina parempi vaihtoehto kuin yksin yrittäminen. Suomen pitkän tähtäimen edut ja arvomaailmamme ovat selkeästi samanlaiset kuin muiden teollistuneiden ja demokraattisten maiden.

Maamme täysivaltaisuuden palauttaminen ja vahvistaminen alkoi jo Pariisin rauhansopimuksesta vuonna 1947. Seuraavana oli vuorossa liittyminen maailman kauppaja tullijärjestöön Gattiin vielä 1940-luvulla. Pohjoismainen yhteistyö vahvistui 1950-luvulla. Lisäksi Suomi pääsi vihdoinkin YK:n jäseneksi vuonna 1955, mikä oli erittäin tärkeä merkkipaalu.

Ajan myötä painopiste muuttui Euroopan taloudellis-poliittiseen yhdentymiseen. Eurooppalaiset valtiot ymmärsivät yhä selkeämmin, että ne eivät pärjää maailman kilvoittelussa entisillä keinoilla ja omien rajojensa taakse linnoittautumisella. Alkuun läntinen Eurooppa jakautui kahtia, kun osa maista muodosti Euroopan talousyhteisön EEC:n ja osa Euroopan vapaakauppa-alueen Eftan. Suomi onnistui järjestämään suhteensa Eftaan monimutkaisilla erityisjärjestelyillä. Neuvostoliiton käskyvallan aikana itäiseen Eurooppaan syntyi oma talousyhteisönsä SEV, joka ei koskaan päässyt samanlaisiin saavutuksiin kuin läntiset yhteistyömuodot ja joka kaatui kuin korttitalo Neuvostoliiton otteen herpaantuessa.

Suomi sai aikaan vapaakauppasopimuksen EEC:n kanssa, ja vihdoinkin oli vuorossa Euroopan unioniksi muuttuneen EEC:n jäsenyys vuoden 1995 alusta alkaen.

Euroopan unionin kehittämistyö on edelleen pahasti kesken, sillä yhteistyön levittäminen yhä uusille aloille on varsin hidasta – kansallisten valtioiden vuosisatojen saatossa kehittyneet rakenteet ovat sitkeähenkisiä. Uudistuksia tarvitaan suurissa ja keskeisissä asioissa, mutta myös

monissa pienissä yksityiskohdissa. Esimerkkinä voisi vaikka mainita, ettei rautateitä ole saatu toimimaan yleiseurooppalaisina järjestelminä, vaikka hyvät yhteydet ovat edistyksen edellytys.

Tärkeä painopisteala on atlanttinen yhteistyö Yhdysvaltain ja Kanadan ja toisaalta Euroopan valtioiden kesken. Sen keskeiseksi elimeksi on muodostunut Nato.

Kolme painopistettä

Tämän hetken yhteistyössä on kolme painopistesuuntaa. Ensimmäinen on maailmanlaajuinen, monenkeskinen yhteistyö YK:n ja sen alajärjestöjen puitteissa. Suomi on aina osallistunut siihen erittäin innokkaasti. Toinen ulottuvuus on EU-yhdentyminen, joka syvenee ja laajenee koko ajan, koska yhä useammat eurooppalaiset valtiot pyrkivät tähän maailman suurimpaan, liki 500 miljoonan kansalaisen yhteisöön. Vain muutamat erikoistapaukset, kuten öljyllä elävä Norja, katsovat voivansa pysytellä sen ulkopuolella. Kolmas on Naton kehittäminen.

Kahteen ensimmäiseen painopistesuuntaan Suomen yhteydet ovat mutkattomat, olemme yhteistyöhön vakavasti suhtautuvia täysjäseniä. Sen sijaan kolmas eli Nato on osoittautunut vaikeaksi. Syyt ovat osin historialliset, mutta taustalla vaikuttaa tällä hetkellä yhä selkeämmin myös Naton johtajavaltion Yhdysvaltain nykyjohton politiikka. Näiden eri syiden johdosta maamme poliittinen johto on tyytynyt viemään maamme mahdollisimman lähelle Natoa rauhankumppanuusohjelmalla ja osallistumalla vahvasti Naton toimintaan.

Kokonaistilanteen tarkastelussa on otettava huomioon se, että Euroopan yhdentymiseen ja atlanttiseen yhteistyöhön nojaava toiminta on palvelut maamme hyvin koko sodanjälkeisen kauden. Atlanttinen tarkoittaa ennen muuta yhteistyötä Yhdysvaltain kanssa. Sodanjälkeinen maailma on kehittynyt vahvasti amerikkalaisten johdolla. Monet puhuvat Pax Americanasta, jolla tarkoitetaan Yhdysvaltain sotilaallisen voiman sateenvarjon alla toteutettavaa demokratiaa, markkinataloutta ja vapaakauppaa.

Suomelle ja Ruotsille Naton ja ennen muuta Yhdysvaltain voima kylmän sodan aikana tarjosi mahdollisuuden harjoittaa puolueettomuuspolitiikkaa. Julkisuuteen tulee jatkuvasti uusia tietoja Ruotsin laajasta yhteistyöstä Naton kanssa – Ruotsia kuvaillaankin Naton $\frac{3}{4}$ jäseneksiä. Suomi oli olosuhteiden pakosta etäämmällä, mutta olisi sinisilmäistä uskoa, että puolueettomuuspolitiikkamme onnistui vain oman

taitomme ansiosta. Taustalla vaikuttivat maailman kovat realiteetit, jotka antoivat liikkumavapautta puolueettomille maille.

Yhdysvaltain maailmanlaajuisessa strategiassa Natolla on tärkeä osa juuri pohjoisen pallonpuoliskon teollisuusmaiden yhteistyöelimenä. Yhdysvallat on viime vuosina tuntenut yhä suurempaa kiinnostusta ”halukkaiden liittoumien” muodostamiseen toteuttaessaan maailmanlaajuisia päämääriään. Se ei kuitenkaan heikennä Naton asemaa kuten aluksi näytti. Tapahtumat ovat osoittaneet, että maapalloistuvassa maailmassa Yhdysvallat ja Euroopan maat ovat yhä selkeämmin samassa veneessä. Asukasmääriltään jättiläismäiset Kiina ja Intia kasvattavat painoarvoaan nopeasti, mikä muuttaa maailman tasapainoa. Venäjä on energiavarojensa johdosta pääsemässä jaloilleen, ja maailmassa on muitakin Brasilian tapaisia tulevaisuuden mahtivaltioita. Realistisesti katsoen on selvä, että Yhdysvallat ja Eurooppa on tuomittu yhteistyöhön. Näin siitä huolimatta, että tässä yhteistyössä on aika ajoin myös kitkaa.

Juuri nyt atlanttiset suhteet ovat parantumassa, koska molemmilla puolilla Atlanttia on huomattu yhteistyön välttämättömyys. Yhdysvaltain nykyisen hallituksen politiikka Irakissa ja muualla herättää kuitenkin edelleen paljon vastarintaa. Samaan aikaan Yhdysvalloissa katsotaan, etteivät eurooppalaiset maat tee riittävästi yhteisen asian eteen.

Vaikeuksista huolimatta 21 EU:n 27 jäsenestä on valinnut turvallisuuspolitiikkansa keskeiseksi elimeksi juuri Naton. Sen vetovoima omilleen päässeissä uusissa valtioissa ja entisissä sosialistisissa maissa on edelleen yhtä lailla vankkumaton kuin EU:nkin.

Pienen ongelma

Suomen kaltaiselle pienelle, liittoutumattomuuteen panostavalle maalle nykykehitys aiheuttaa selkeän ongelman. Naton merkitys atlanttisen yhteyden rakentamisessa on kiistaton, ja alueella on käynnissä turvallisuusarkkitehtuurin uudelleenarviointi. Tässä tilanteessa korostuu se tosiseikka, että Naton jäsen on jäsen, joka istuu keskeisissä päätöksentekopöydissä. Rauhankumppani on sen sijaan rauhankumppani, jolla ei ole jäsenen oikeuksia, kuten jo aikaisemmin on todettiin. Pieni maa ei tietenkään pysty yksin ohjaamaan suurta yhteistyöelintä, mutta jäsenen vaikutusvalta on joka tapauksessa suurempi kuin ulkopuolisilla.

Nato perustuu kaikkien jäsenten tasa-arvoon ja yksimieliseen päätöksentekoon. Tätä tasa-arvoa ei pidä liioitella, koska suuret ovat suuria ja pienet pieniä kaikissa yhteisöissä. Kaikilla yhteistyöelimillä on epävirallisia tai virallisia johtoryhmiä, joissa suuret voivat johdatella tapahtumien kulkua, olipa sitten kysymys mistä tahansa inhimillisen yhteistyön muodosta. Yhtä lailla väärin on vähätellä pienten asemaa. Yhteistyöllä samanmielisten maiden kanssa voi saavuttaa paljon.

Lisäksi yksimielisyysperiaate merkitsee sitä, ettei minkään maan ole pakko mennä mihinkään toimintaan paitsi Naton 5. artiklan yhteisen puolustuksen toteuttamiseen. Siihenkään ei ole juridista pakkoa, mutta poliittisista syistä on selvää, että kaikkien muiden täytyy rientää auttamaan, jos jokin jäsenmaa joutuu hyökkäyksen kohteeksi. 5. artikla on niin viitteellinen, että jäsenmaa voi päättää, kuinka se osallistuu mahdollisiin toimiin. Liitolle on kuitenkin luotu komentojärjestelmä, ja etenkin kylmän sodan aikana jäsenille oli määritelty selkeät sotilaalliset vastualueet ja tehtävät siltä varalta, että liitto joutuu hyökkäyksen kohteeksi.

Pieniin maihin kuuluvan Suomen nykypolitiikan heikkous on se, että maamme lähettää sotilaita vaarallisiinkin Naton operaatioihin esimerkiksi entisen Jugoslavian alueelle ja Afganistaniin, mutta on sulkenut oven täydeltä osallistumiselta operaatioiden suunnitteluun, päätöksentekoon ja tietojen saantiin. Rauhankumppaneiden asemaa on parannettu viime aikoina, mutta niillä ei ole eikä niille tule samanlaisia oikeuksia kuin jäsenille.

Lisäksi 5. artiklan yhteisen puolustuksen tarjoama velvoite koskee vain jäseniä eikä kumppaneita. Täten Suomi tekee kriisinhallintatyötä Naton operaatioissa ”ilmaiseksi”, saamatta samaa turvallisuuspalkkiota kuin mistä jäsenet nauttivat.

Aseiden kallistumisen uhka

Maassamme vallitsevan hyvin korkean maanpuolustustahdon johdosta on aina vaikea puhua oman puolustuskykymme todellisesta riittävydestä, mikäli jatkossakin haluamme pysyä liittoutumattomana. Todellisessa maailmassa puolustustahto ei yksin riitä, vaan sen toteutukseen tarvitaan uudenaikaisia aseita. Muuten ei uskottavuudesta voi puhua, ja uskottavuus on puolustuskyvyn ydin.

Aseiden kallistuminen on selkeä uhka maamme puolustuksen uskottavuudelle. Perusasia on selkeä: puolustusmäärärahojen nykyinen taso ei riitä. Uudenaikaisten asejärjestelmien hinnat kaksinkertaistuvat kes-

kimäärin seitsemässä vuodessa, ja puolustussuunnittelussa seitsemän vuotta on hyvin lyhyt aika. Viranomaisten selvityksien mukaan uudenaikaisen asejärjestelmän matka piirustuspöydältä käyttöönottoon saattaa olla jopa yli vuosikymmenen.

Määrärahojen kohdalla Suomi niin kuin muutkin maat on arvovalintojen edessä. Kuinka paljon rahaa voidaan sijoittaa maanpuolustukseen, kuinka paljon opetukseen, terveydenhoitoon ja muihin yhteiskunnassa hoidettaviin välttämättömiin asioihin. Rahoilla on koko ajan enemmän jakokohteita.

Puolustuksen kohdalla on muistettava, että maamme haluaa varautua kaikenlaisiin uhkiin erinomaisella kokonaismaanpuolustuksen järjestelmällä. Se on herättänyt ansaittua huomiota monissa suurissakin valtioissa Yhdysvaltoja myöten, sillä viime vuosien tapahtumat ovat osoittaneet, kuinka vähäistä amerikkalaisten viranomaisten sisäinen yhteistyökyky on.

Oman alueen puolustamisen ohella maamme haluaa kantaa vastuunsa myös kansainvälisen kriisinhallinnan toimijana. Sekin syö rahaa ja voimavaroja. Molempien painopistealueiden eli maanpuolustuksen ja kansainvälisen kriisinhallinnan hoito käy rahoituksen nykytasolla mahdottomaksi jo vuosikymmenen päästä.

VASTAUKSIA KYSYMYKSIIN

Suomalaisessa turvallisuuspoliittisessa keskustelussa vilisee erilaisia käsityksiä sekä Natosta että Suomen suhteesta siihen. Osa niistä on oikeita ja perusteltuja huolia, osa perustuu väärinkäsityksiin, ja osa on tarkoituksella levitettyä harhatietoa. Seuraavassa yritetään vastata muutamiiin keskeisiin väitteisiin ja kysymyksiin.

– *Liittymällä Natoon Suomesta tulee Yhdysvaltain käsikassara imperialistisissa energiasodissa ja vastaavissa hankkeissa.*

Yhdysvallat on kiistatta maailman mahtavin valtio, jonka sotakoneisto on täysin ylivoimainen. Samalla se on Naton johtava valtio, jolla on tietenkin hyvin paljon sananvaltaa järjestön asioissa. Nato on yksimielisyyspäätöksillä toimiva järjestö, joten muodollisesti kaikilla jäsenmailla on mahdollisuus estää Naton operaatiot. Todellisuudessa on kuitenkin selvä, että yhden pienen maan mahdollisuudet asettua jatkuvasti yksinäiseksi vastarannan kiiskeksi ovat rajalliset.

Jäsenmaan ei tarvitse kuitenkaan osallistua operaatioihin, joita se syytä tai toisesta vierastaa. Naton perussopimuksen yhteistä puolustusta koskeva ydin eli 5. artikla on eri asia. Naton puolustava voima nojaa siihen, että kaikki toimivat, jos jokin jäsenmaa joutuu hyökkäyksen kohteeksi. Aikaisemmin oli sovittu ja harjoiteltu, mitä mikin jäsen tekee pahan paikan tullen. Nykytilanteessa ei täsmennetä, miten kukin maa osallistuu yhteiseen puolustukseen, mutta selvää on, ettei tositilanteessa voi pitäytyä vain vaikkapa kenttäsairaaloiden lähettämiseen. Yhtä lailla selvää on, ettei pienien ja vähäväkisten maiden odoteta lähettävän suuria joukko-osastoja. Ihmisten mielissä väikkyvät viime vuosisadan maailmansotien taistelut, joihin osallistui miljoonakaupalla miehiä vuosien ajan; ne ajat ovat olleet ja menneet.

Yksimielisyysvaatimuksesta saatiin hyvä käytännön näyttö, kun Nato pakotti entisen Jugoslavian alueet rauhaan ja lopetti etniset puhdistukset ja muut julmuudet Kosovossa. Sotimista vaikeutti se, että kaikki piti sopia jäsenmaiden edustajien kesken. Tämä on merkittävä syy siihen, että Nato ei ole osallisena esimerkiksi Irakin sodassa, vaan Yhdysvallat muutamine liittolaisineen kokosi halukkaitten maiden liittouman, joka lähti Irakin sotaan. Useat Naton jäsenmaat kieltäytyivät hankkeesta, mikä aiheutti paljon atlanttista närää. Halukkaitten maiden liittoumat ovat muodostuneet keskeiseksi osaksi Yhdysvaltain

politiikkaa. Niihin liittyminen on tosin enemmänkin poliittisen tuen osoitusta, sillä useimpien muiden jäsenmaiden sotilaallinen toimintakyky kaukaisissa maissa on niin rajoitettu, ettei niistä ole paljoakaan sotilaallista hyötyä.

Kaikkien muiden Naton jäsenmaiden kansalaiset ovat arvostelleet jyrkästi Yhdysvaltain nykyhallituksen politiikkaa, jopa paljon jyrkemmin kuin puolueettomissa maissa on tapahtunut. Siitä huolimatta Naton yhtenäisyys on säilynyt hyvänä, ja jäsenmaiden näkökannat ovat lähentyneet Irakin aiheuttaman aallonpohjan jälkeen.

Turvallisuuspolitiikan tulee nojata realismiin, johon kuuluu myös se, ettei pienen maan kannata olla liian nirppanokkainen valitessaan ystäviään. Naton hylkiminen Yhdysvaltain nykyisen politiikan johdosta on epäloogista. Saman ajattelutavan mukaan Suomen pitäisi erota myös muista kansainvälisistä järjestöistä, joissa Yhdysvalloilla on paljon sananvaltaa: Kansainvälinen valuuttarahasto, Maailmanpankki, YK... Lista on hyvin pitkä.

Yhdysvaltain hallitukset tulevat ja menevät, mutta Suomen on huolehdittava omasta turvallisuuspolitiikastaan ja vaikutusvallastaan parhaansa mukaan siitä huolimatta, miellyttääkö jonkin Yhdysvaltain tai muun Naton jäsenmaan politiikka vai ei: kyse on eri asiasta.

– Naton jäsenenä suomalaisia joudutaan lähettämään kaukaisiin maihin kuolemaan sodissa, jotka eivät meille kuulu.

Naton operaatioista päätetään yksimielisyydellä liittokunnan korkeimmassa päätöksentekoeolimessa Pohjois-Atlantin neuvostossa, jossa kaikki jäsenmaat ovat tasavertaisesti edustettuina. Kukin jäsenmaa päättää itsenäisesti kansallisella tasolla omasta osallistumisestaan operaatioon sekä antamansa panoksen luonteesta ja laajuudesta. Jokainen jäsenmaa päättää itse osallistumisestaan mahdollisiin Nato-operaatioihin, eikä Nato pakota jäsenmaita lähettämään sotilaita paikkoihin, joihin niitä ei haluta lähettää. Suomen osalta varusmiehiä ei voi lähettää lainkaan, vaan osallistuminen voidaan hoitaa samalla tavalla kuin nykyisinkin eli kantahenkilökunnalla ja vapaaehtoisilla. Suomella on viime aikoina ollut noin tuhat sotilasta Naton operaatioissa, mikä riittää hyvin Suomen kokoisen maan panokseksi.

– *Ei meitä kukaan auttaisi, jos joutuisimme hätään, kuten ei autettu vuosina 1939-1940.*

Vertaus vuoteen 1939 ontuu, koska silloin Suomi ei ollut liittoutunut. Päinvastoin, yritimme pysyttäytyä liittoutumattomana sodan ulkopuolella, joten apua ei voitu odottaakaan. Pohjoismaisen yhteistyön tiivistäminen ei onnistunut. Tästä huolimatta historian tutkimus on vahvistanut, että länsiliittoutuneiden apusuunnitelmat jouduttivat Neuvostoliiton taipumista rauhaan talvisodan jälkeen. Saksalaiset tukivat huomattavasti Suomen puolustuskäytön kehittämistä ennen jatkosodan syttymistä ja sen aikana mm. asekaupoilla ja elintarviketuonnilla. He myös auttoivat tärkeiden torjuntavoittojen saavuttamisessa vuonna 1944. Ruotsin ilmavoimat hoiti pääosan Pohjois-Suomen ilmasodasta talvisodan kuukausina.

Naton ydin eli yhteiseen puolustukseen velvoittava 5. artikla on aina ollut kiistelty kohta yhteistyössä, koska sen toimivuutta ei ole koskaan kokeiltu. Muiden Nato-maiden hyväksymä 5. artiklan sovellutus Yhdysvaltoihin kohdistuneiden terrori-iskujen jälkeen oli lähinnä symbolinen poliittisen tuen osoitus.

Jo kylmän sodan aikana kiisteltiin siitä, oliko Naton mahtivaltio Yhdysvallat todella valmis vaarantamaan omat suurkaupunkinsa ydinaseilla suoritettavien kostoiskujen kohteiksi esimerkiksi Hampurin tai Kööpenhaminan puolustamiseksi. Vastausta ei voitu koskaan saada. Ihmiskunnan onneksi molemminpuolisen tuhon vaara esti ydinaseiden käytön.

Naton tärkein sotilaallinen merkitys on ylivoiman olemassaolo. Naton jäsenmaiden sotilaallinen voima on omaa luokkaansa muuhun maailmaan verrattuna. Riittävän voiman olemassaolo on paras takuu sille, ettei voimaa tarvitse käyttää. Tätä voimaa voitaisiin käyttää Naton yhteistyön todellisenä ytimenä, jopa paremmin kuin paljon puhuttua 5. artiklaa.

Suomen kannalta keskeinen kysymys kuuluu, vähentääkö vai lisääkö liittoutuminen avun saannin mahdollisuutta. Totta kai lisää, mutta se ei vähennä oman puolustuksen kunnossa pitämisen merkitystä.

– *Venäjä vastustuksen johdosta Nato-jäsenyys heikentäisi asemaamme.*

Venäjä suhtautuminen Natoon on hyvin käytännönläheinen, ja sen suhteet Natoon ovat hyvät. Epäilemättä maassa on paljon vaikuttajia,

joille Nato on edelleen punainen vaate, mutta Naton laajentumisen aiheuttava vastareaktio oli varsin vaisu. Moskovassa tunnustetaan selkeästi nyky maailman todellisuus.

Naton kehittyminen keskeiseksi kriisinhallinnan toteuttajaksi on eduksi myös Venäjälle, jolla on paljon rauhattomia rajoja ja joka tarvitsee rauhallisia aikoja kehittääkseen talouttaan ja uudenaikaistuaan. Muun muassa tämän johdosta Venäjä on ryhtynyt läheiseen yhteistyöhön Naton kanssa, vaikka suhteet ovatkin viilentyneet viime aikoina.

Venäjän linja Nato-laajentumisen vastustamisen suhteen on heilahdellut. Ensimmäisellä kylmän sodan jälkeisellä laajentumiskierroksella Puolaan, Tsekin tasavaltaan ja Unkariin Venäjä vastusti laajentumista äänekkäästi ja uhkaili vastatoimilla, mutta laajentuminen sujui ilman Venäjän konkreettisia vastatoimia. Toisella laajentumiskierroksella (Baltian maat, Slovenia, Slovakia, Bulgaria ja Romania) Venäjä hyväksyi Naton laajentumisen tosiasiana, jolle se ei näe tarvetta, mutta jota se ei voi estää. Täten se hyväksyi periaatteen, että jäsenyys Natossa on itse kunkin valtion oma asia.

Nyt kun esillä on Georgian ja Ukrainan jäsenyys Natossa, Venäjän linja onkin koventunut. Linjan muutos liittyy yleisemminkin Venäjän pyrkimyksiin vahvistaa suurvaltapyrkimyksiään ja asemaansa mm. pelaamalla energiakortilla.

Suomi on kuitenkin hyvin erilainen tapaus kuin Georgia. Suomi on EU:n jäsen, eikä Suomi ole koskaan kuulunut Neuvostoliittoon. Georgian ja Venäjän suhteet ovat olleet ongelmalliset alueita koskevien ja monien muiden kiistojen johdosta jo pitkään. Venäjä on nyt ryhtynyt aktiivisiin painostustoimiin, jonka keskeinen syy on pelko vallankumouksen leviämisestä myös Venäjälle.

Nykyään on mahdotonta sulkea silmiään siltä, että Venäjän ulkopoliittikka on selkeästi koventunut 1990-luvun poikkeuskaudesta. Monet entisen Neuvostoliiton osat ovat saaneet kokea sen seuraukset. Poliittikka länsimaiden suuntaan on myös tiukentunut sen jälkeen kun korkea öljyn ja kaasun hinta auttoi talouden kohentamista.

– Joutuisimme luopumaan yleisestä asevelvollisuudesta ja koko maan puolustamisesta, jos liittyisimme Naton jäseneksi.

Nato on kehittämässä kriisinhallintaan keskittyvää toimintaansa yhä liikkuvampien ja uudenaikaisempien nopean toiminnan tehojoukkojen käyttäjäksi, mutta se ei merkitse perinteisen oman puolustuksen

hylkäämistä. Kuten sanottu, Natolla ei ole omia joukkoja (kuten ei muillakaan monikansallisilla organisaatioilla).

Kukin jäsenmaa tekee omat ratkaisunsa, eikä Nato velvoita mitään jäsentään luopumaan asevelvollisuudesta tai muista omista erikoisolosuhteista johtuvista järjestelmistä. Suomen kohdalla tämä tarkoittaisi, että suuret reservimme ovat yhtä tärkeitä kuin aikaisemminkin koko valtakunnan puolustamiseksi. Naton kannalta on olennaisinta, että kukin jäsenmaa kykenee antamaan laadullisesti ja määrällisesti kokoonsa nähden riittävän panoksen Naton operaatioihin – on toissijaista päästäkö tähän tulokseen ammatillis- vai asevelvollisuusarmeijalla.

Järkevät jäsenmaat ovat ymmärtäneet, että niiden maa-alueen puolustaminen on ensisijaisesti maan oma tehtävä; esimerkiksi Suomen metsiin ei hevin lähetetä muunmaalaisia sotilaita. Mahdollinen sotilaallinen tuki toteutuu ilmasta käsin. Naton jäsenmaiden ilmavoimat ovat ylivoimaiset muihin maihin verrattuina. Viime ajan sodissa on huomattu, ettei ilma-ase yksinään riitä ratkaisemaan taisteluita, vaan niiden rinnalla tulee olla omat maavoimat ja merivoimat. Tässä suhteessa Suomen valinnat ovat selkeästi erilaiset kuin niiden useiden muiden eurooppalaisten maiden, jotka ovat luopuneet oman alueen puolustamisesta.

– *Suomella ei ole turvallisuusvajetta.*

Tämä on Suomen viranomaisten pysyvä vakuutteluhokema, jonka todellisuus on hyvin kyseenalainen. Maailmanhistoria on osoittanut, että erilaiset selkkaukset eivät ole loppuneet ikuisiksi ajoiksi, eikä kukaan pysty sanomaan, millaiseksi esimerkiksi Venäjän, Ukrainan ja Valko-Venäjän kolmio kehittyi vaikkapa vuosikymmenen aikana. Turvallisuusvaje on varsin sekava käsite, mutta sen todellisuudesta löytää historiantarkistuksista selkeän opetuksen: pienillä mailla on aina turvallisuusvaje, koska itsekkyyks kuuluu olennaisena osana suurten valtioiden toimintatapoihin. Erityisesti suurilla valtioilla on taipumusta ajaa omaa etuaan painostamalla heikompaan taipumaan. Tällöin voidaan käyttää myös sotilaallista painostusta.

– *Naton rooli on muuttunut – se keskittyy globaaleihin turvallisuus-
haasteisiin, eikä enää huolehdi jäsenmaidensa alueen puolustamisesta*

Nato on uudistanut voimakkaasti sotilaallista rooliaan Prahan huip-
pukokouksesta (2002) lähtien. Toiminta-alueetta ei enää rajata maan-
tieteellisesti, vaan Natolle luodaan valmiudet toimia tarvittaessa maa-
ilmanlaajuisesti. Samalla tiivistetään ja laajennetaan yhteistyötä Eu-
roopan ulkopuolisten kumppanimaiden kanssa.

Globaalin ulottuvuuden vahvistumisesta huolimatta Naton jäsenmaat
ovat edelleen sitoutuneita yhteisen puolustuksen velvoitteeseen. Vaikka
Naton jäsenmaissa ei nykytilanteessa koeta omaan alueeseen kohdis-
tuvaa sotilaallista uhkaa, halutaan turvatakuu säilyttää tulevaisuuden
yllätyksiltä suojaavana ”henkivakuutuksena”. Naton käytännön ope-
ratiivisessa toiminnassa painottuu nykyään sotilaallinen kriisinhallin-
ta, mutta Natolla säilyy silti edelleen kyky jäsenmaidensa puolustami-
seen, mikäli kansainvälinen turvallisuuspoliittinen tilanne muuttuisi
merkittävästi. Naton yhteinen puolustussuunnittelu sekä komento- ja
joukkorakenne on suunniteltu joustaviksi, jotta niiden avulla Naton
toimintaa ja voimavaroja kyetään mukauttamaan kulloinkin vallitse-
vaan strategiseen tilanearvioon. Viime kädessä Nato-jäsenyys muo-
dostaa jo pelkällä olemassaolollaan pelotteen mahdollisille uhkaajille.

– *Suomen pysyminen ulkopuolella vahvistaa Itämeren alueen turvalli-
suutta, kun taas Baltian maiden jäsenyys vahvistaa samaa turvallisuut-
ta.*

Tämän viranomaisten puheista usein löytyvän hokeman logiikka on
erikoinen. Miksi Suomen jäsenyys ei lisäisi vakautta? Kylmän sodan
aikana maassamme hellittiin sanontaa, että Suomen politiikan pitää
olla kaiken spekuloinnin ulkopuolella. Nyt ollaan epävarmuuden ti-
lassa, koska maamme paikka koko ajan muuttuvassa eurooppalaises-
sa turvallisuuskentässä on epäselvä.

– *Pienillä mailla ei ole mitään sananvaltaa Natossa.*

Naton kohdalla pitää paikkansa sama kuin EU:ssa. Itsestään selvää
on, ettei viiden miljoonan asukkaan maa voi olla satojen miljoonien
ihmisten yhteisössä määräävässä asemassa. Aivan yhtä selvää on, että
jäsenenä sisäpuolella olevalla valtiolla on enemmän sananvaltaa kuin
ulkopuolisella.

Erityisen tärkeää on se, että jäsenellä on täysi puhevalta tuoda esiin omia näkökantojaan, erikoisolosuhteitaan ja kokemuksiaan. Päätösvaltaa ei pidä vähätellä, sillä Nato toimii yksimielisyysperiaatteella. Niin kuin toisaalla on todettu, yksittäisen pienen jäsenmaan on vaikea vastustaa muiden yhteisrintamaa ja estää jokin operaatio, mutta jokaisella jäsenmaalla on oikeus olla osallistumatta muuhun kuin 5. artiklan tarkoittamaan yhteiseen puolustukseen. Jokainen saa äänensä kuuluviin. Siitä on lukuisia esimerkkejä vuosien varrelta.

Naton toimintaa leimaa monien mielestä jopa loputtomilta tuntuvat neuvottelut yhteisten linjojen hiomiseksi ja yhteisen tahtotilan etsimiseen. Sitä ei aina ole löydetty. Esimerkiksi vuonna 2003 Belgia, Ranska ja Saksa estivät Turkille silloisessa tilanteessa annettavan sotilaallisen avun kehittelyn. Lisäksi on muistettava, että Naton ikuiset riitapukarit Turkki ja Kreikka ovat estäneet Natossa monia hankkeita edistää Naton ja EU:n lähentymistä puolustusyhteistyössä. Tanska tarjosi merkittävän esimerkin pienen valtion vaikutusmahdollisuuksista Natossa silloin kun esillä oli Baltian maiden jäseneksi ottaminen. Monet maat epäilivät vahvasti Baltiaan laajentumista, mutta Tanska yhdessä Norjan kanssa näytteli viime kädessä ratkaisevaa osaa myönteisesti päättyneessä kehityksessä.

Uudet turvallisuusuhkat kuten terrorismi ovat pakottamassa Naton virtaviivaistamaan päätöksentekoa, koska aikaisempi, perusteellisiin neuvotteluihin nojaava menetelmä saattaa joissakin tilanteissa osoittautua liian hitaaksi. Jo Kosovon etnisen puhdistuksen ja raskaan väkivallan pysäyttämiseksi käydyssä ilma-aseeseen perustuvassa sodassa huomattiin, ettei taisteluja voi käydä komiteatyönä. Erilaisten pommituskohteiden hyväksyttäminen kaikissa jäsenmaissa oli ongelmallista.

Muutokset eivät kuitenkaan merkitse yksimielisestä päätöksenteosta luopumista. Sen sijaan siinä vaiheessa, kun jokin yhteisesti päätetty operaatio on käynnissä, on kentällä tapahtuvaa päätösvaltaa valutettu osallistuville maille ja toimiville sotilaskomentajille.

– *Suomelle riittää Nato-optio.*

Ajatuksena koko puhe optiosta on ongelmallinen. Sillä on vältelty kannan ottamista Naton jäsenyyteen. Optiopuheet ovat pieni lisä siihen käsityksien sekamelskaan, joka riivaa suomalaista turvallisuuspoliittista keskusteluilmapiiriä. Optio-ajatus lähtee siitä, että maallamme on automaattinen pääsy Naton jäseneksi, kunhan asettuu jonoon.

Ongelmallisuuden toinen osa on se, että option elossa pitäminen edes ajatusrakenteena on pakottanut Suomen liimautumaan Naton kylkeen niin tiukasti, että osa jäsenmaistakin on meitä vaatimattomampia toimijoita Naton operaatioissa. Suomi osoittaa yhteistyöhalua hampaat irvessä, ettei kenellekään jäisi epäselväksi, kuinka luotettava kumppani Suomi on. Samalla yritetään välttää käsitystä, että Suomi on vapaamatkustaja, joka pyrkii pysymään kaikessa mukana, mutta ei ole valmis kantamaan puolustusliiton jäsenyyden mukanaan tuomia velvollisuuksia.

Option suurin ongelma on se, että ollakseen voimassa on toisen osapuolen hyväksyttävä se. Virallisella tasolla maamme päättäjille ja kaikille muille kyselijöille vakuutetaan auliisti, että näin on. Samalla julistetaan, ettei ole syytä epäillä, että pääsemme halutessamme mukaan, koska Suomi on osoittautunut auliiksi kumppaniksi ja toimii aktiivisesti Naton rinnalla. Vakuutukset ovat kuitenkin hyvän sään puheita. On hyvin helppo kuvitella erilaisia tilanteita, joissa uusien jäsenten ottaminen ei olekaan itsestäänselvyys. Esimerkiksi jäsenmaat saattavat haluta varmistaa energiahuoltonsa ja välttää energiaa toimittavien maiden ärsyttämistä. Tässäkin pätee turvallisuuspolitiikan pitkäjänteisyys: nyt on kaikki hyvin, mutta muutaman vuoden tai vuosikymmenen kehitystä on mahdotonta ennustaa tarkasti.

Jokaisen Naton jäsenen on annettava suostumus uusien jäsenten ottamiseen.

– *Maahan tulee vieraita tukikohtia ja ydinaseita.*

Tanska ja Norja ovat Naton perustajajäseniä ja ne ovat koko ajan toteuttaneet varauksia, jonka mukaan niissä ei ole sen paremmin tukikohtia kuin ydinaseitakaan. Periaatetta on noudatettu myös Naton laajentuessa itään. Tässä puhutaan perinteisistä sotilastukikohdista. Varastot ja yhteiset tutka- ja tiedusteluasemat ovat eri asia.

Nato on omaksunut uusien jäsenten kohdalla ”kolmen ei:n periaatteen”. Sillä tarkoitetaan, ettei Natolla ole tarvetta, aikomusta eikä suunnitelmia sijoittaa ydinaseita uusien jäsenmaiden alueelle.

Tämä uusien jäsenten ydinaseettomuusperiaate on kirjattu myös Naton ja Venäjän yhteistyösopimukseen.

Eri asia on se, että jotkut uusista jäsenmaista haluavat alueelleen muiden Naton jäsenmaiden tukikohtia tai katsovat etunsa vaativan esimerkiksi lentokenttien luovuttamista toisille jäsenmaille. Monelle uu-

delle jäsenmaalle ovat vieraat länsimaiden joukot tervetulleita. (Esim. Baltian maissa toimiva hävittäjälaivue, joka valvoo ja suojaa kolmen maan ilmatilaa luokkauksilta.)

Suomen kohdalla vieraita joukkoja saattaisi tulla yhteisiin harjoituksiin, niin kuin on jo tapahtunut. Toinen mahdollisuus on maamme harjoitusalueiden tai lentokenttien vuokraaminen Nato-maille niiden harjoitteluun, mikä on täysin meidän päätettävissämme oleva asia. Kolmas olisi kriisitilanne, jossa pyydämme apua, jolloin tulijat olisivat tervetulleita.

Ydinaseisiin liittyy myös huoli joutua ydinaseiden kohteeksi jonkin selkkauksen aikana. Ydinaseiden käyttökynnyks on vuosikymmenten saatossa osoittautunut erittäin korkeaksi, mutta niistä ei koskaan päästä kokonaan irti, ydinaseiden keksimistä ei voi jälkikäteen perua. Virallisten ydinasevaltioiden Yhdysvaltain, Ison-Britannian, Ranskan, Venäjän ja Kiinan asevarastossa on sekä pitkän matkan strategisia ohjuksia että taistelulentäen taktisia aseita, ja niiden käytölle on omat suunnitelmansa, jos tilanne ajautuu oikein pahaksi. Tämän johdosta paras joukkotuhoaseiden vaaran torjumiskeino on niin selkeän sotilaallisen voiman olemassaolo, ettei kenellekään tule edes mieleen turvautua joukkotuhoaseisiin. Tässäkin toimii ajatus, että sodan välttäminen toteutuu parhaiten, kun liittokunnan voima toimii pelotteena.

– *EU riittää turvallisuuteen.*

Euroopan unionin jäsenyys on kiistatta vahvistanut Suomen turvallisuutta monella tavalla, ja maamme on aktiivisesti mukana myös yhteisen sotilaallisen ja muun kriisinhallintavoiman kehittämisessä. EU:n voima on kuitenkin poliittinen ja taloudellinen, eikä kriisinhallinta merkitse samaa kuin puolustuksen kova ydin. Tästä huolimatta on selvä, ettei kriisinhallintajoukkoja koota vain kaukomaisten asioita ratkomaan, vaan myös lähialueilla ilmenevät ongelmat kuuluvat hoidettaviin asioihin.

Viime aikojen kehitys on paljastanut taas kerran, että EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikka on vasta kehittelyn esiasteella, ja kansallinen politiikka näyttölee ratkaisevan tärkeää osaa erityisesti suurissa jäsenmaissa, joilla on keskeinen asema. Yhtenäisyyttä ei ole saavutettu edes suhteellisen vaatimattomissa asioissa, saati sitten suurissa, ja ulkopuolisten mahtien on hyvin helppo hajottaa EU:n rintama, kuten esimerkiksi EU:n energiapolitiikan kohdalla on nähty. Itsestään selvää on,

ettei sotilaallisella yhteistyöllä ole pohjaa, ellei poliittisista päämääristä ja toimista saada aikaan yhtenäistä linjaa.

Työn vaikeuden yksi ulottuvuus näkyy myös meillä. Suomi pyrkii tehostamaan EU-yhteistyötä kiusalliseksi koetun Nato-jäsenyyden korvaajana sekä edistää samalla puolustusyhteistyöstä. Samalla on painotettu transatlanttisten suhteiden merkitystä.

Ongelman ydin ei ole muuttunut miksikään. Kuten edellä on todettu, 21 EU:n 27 jäsenestä kuuluu Natoon. Ne hoitavat transatlanttisen suhteensa suoraan puolustusliiton jäseninä. Suomessa on jopa elätelty ajatusta, että liittoutumaton Suomi voisi esittää jonkinlaisen välittäjän roolia Yhdysvaltain ja Naton eurooppalaisten jäsenten välillä. Ajatus on outo. Ei siihen väliin ketään tarvita.

Suomalaiset suhtautuvat paljon myönteisemmin EU:n kuin Naton antamiin turvatakuisiin. Villakoiran ydin on se, ettei EU voi antaa sotilaallisia turvatakuita, eikä EU ole sotilasliitto. Merkittävin ero on Naton johtamis-, komento- ja suunnittelujärjestelmä valmistauduttaessa yhteiseen sotilaalliseen voimankäyttöön. EU:lla ei ole tällaista kykyä. Tehokkaat sotilaalliset turvatakuut voi antaa vain Nato.

EU:n ja Naton yhteistyö ei toteudu korkeimmalla tasolla, vaikka kentällä työskennellään hyvin yhdessä. Ylätason kokoukset pysyvät itsepintaisesti lillukanvarsina.

Poliitikkojen väistely ja pujottelu Naton ja EU:n välillä on johtanut tilanteeseen, jossa Suomen sotilasjohdon asema on korostunut. Sotilaallinen yhteistyö Yhdysvaltain kanssa on tiivistynyt tiivistymistään siitä huolimatta, että Yhdysvaltain arvostelu näyttää merkittävää osaa kansalaisten Nato-vastaisuudessa. Suomalaisotilaat ovat haluttuja kumppaneita. Irak on opettanut Yhdysvaltojakin, ja Suomen ajatuksille laajennetun kriisinhallinnan merkityksestä annetaan arvoa.

EU:lle ei voi tulla yhteistä puolustusta sanan varsinaisessa merkityksessä, ellei kaksi asiaa katoa tai laimene merkittävästi. Toinen on Naton olemassaolon perusta ja toinen on transatlanttiset (lue Yhdysvallat) suhteet. EU saa aikaan yhteisen puolustuksen vain, jos sen jäsenmaat päättäisivät jostakin syystä luopua transatlanttisten suhteiden vaalimisesta ja 5. artiklasta. Kumpikaan ei ole tapahtumassa, joten kaksinkertaisen puolustuksen luominen ei toteudu, eikä siinä olisi järjettä.

– *Nato on kylmän sodan jäännös, eikä siitä ole hyötyä uusien uhkien torjunnassa.*

Väite on osittain totta, sillä Nato on vasta kehittämässä vastauksia uusiin uhkiin, joihin kuuluvat terrorismi, joukkotuhoaseiden leviäminen, valtioiden romahtaminen, tietojärjestelmiin kohdistuvat uhkat, informaatio sodankäynti, kansainvälinen järjestäytyneet rikollisuus ja suuronnettomuudet. Naton vanhat rakenteet, jotka tähtäsivät Neuvostoliiton uhkan torjuntaan, ovat huonoja muuttuneissa olosuhteissa.

Muutos maailmantilanteessa ei kuitenkaan vähennä yhteistyön tärkeyttä, päinvastoin. Uusien uhkien torjunnan tärkein keino on pitkäjänteinen perimmäisten syiden poistaminen taistelemalla köyhyyttä ja kokonaisten kansojen tuntemaan turhautumista ja syrjäytymistä vastaan. Se on kuitenkin hyvin hidas tie, eikä kenelläkään, ei YK:lla, ei Maailmanpankilla, ei Kansainvälisellä valuuttarahastolla, ei Maailman kauppajärjestöllä WTO:lla eikä EU:lla ole hallussaan viisasten kiveä, jolla suurimpia ongelmia pystyttäisiin ratkomaan lyhyellä aikavälillä.

Ennen kuin pitkäjänteinen työ tuottaa tuloksia – tai saadaan ensin edes kunnan vauhtiin – on panostettava uusien uhkien välittömään torjuntaan. Siinä Nato on keskeisessä asemassa, niin kuin nyt on jo nähty. Myös Natoon kuulumattomat maat, kuten EU:n liittoutumattomat maat Suomi, Irlanti, Ruotsi, Itävalta, Kypros ja Malta, ovat ryhtyneet yhteistoimintaan sen kanssa.

Yhteistyön merkitys on korostunut sitä mukaa kun jopa Naton johtava valtio Yhdysvallat on huomannut, ettei maailman mahtavinkaan maa pysty toimimaan yksin ja ilman samanmielisiä liittolaisia.

Yhteistyössä on avainasemassa tiedustelu. Mitä laajempi rintama terrorismin vastaiseen sotaan sitoutuneita maita saadaan kokoon sitä parempi, koska eri mailla on historiallisista perinteistä johtuen muita parempi mahdollisuus hankkia tietoja terroristien toimista ja muista yleistä turvallisuutta uhkaavista tekijöistä. Yksinkertaisimman esimerkin saa maantieteellisestä läheisyydestä, jokainen maa seuraa tietenkin tarkimmin omaa lähiympäristöä.

Nato on kehitellyt uusia yhteistyömuotoja kuten nopean toiminnan joukot. Lisäksi se on ulottanut toimintansa kauas oman alueen ulkopuolelle Afganistaniin, jossa Isaf-nimellä tunnettu Naton johtama kansainvälinen rauhanturvayksikkö yrittää auttaa Afganania rakentamaan toimivan ja jossakin määrin demokraattisen valtion. Suomi on mukana Isaf-joukossa rakentamiseen painottuvalla osastolla.

Afganistanin operaatio on varsin vaikea, sillä maan perinteet, huumerahoilla toimivat paikalliset sotaherrat ja vallasta syösty kiihkoislamistinen Taleban-liike ovat merkittäviä tekijöitä. Keskusvallan valta on hyvin rajallinen.

Nato otti pitkän askeleen ryhtyessään ensimmäiseen tämän suuruusluokan kaukomaan toimintaan juuri Afganistanissa, jossa monet ulkomaalaiset ovat vuosisatojen saatossa epäonnistuneet pyrkimyksissään. Kuten aikaisemmin todettiin, Afganistanista saattaa muodostua paha takaisku Natolle.

Naton jäsenmaiden päätös ryhtyä toimeen kertoo halusta saada uudenlainen Nato toimintaan muuttuneissa olosuhteissa. Samaa viestivät ne useat ulkopuoliset maat, jotka ovat lähteneet mukaan joko Naton rauhankumppaneina tai kokonaan ulkopuolisina.

Länsimaat ovat tehneet paljon virheitä terrorismin vastaisessa kamppailussa, ja tulevassa toiminnassa tarvitaan aikaisempaa enemmän nöyryyttä. Sen johdosta on hyvä, että Naton ottaessa koko ajan uusia jäseniä, niiden joukossa on mahdollisimman paljon maltillisiin toimintatapoihin tottuneita ja demokratian jo kauan sitten sisäistäneitä maita.

– Natoon liittyminen maksaa niin paljon, että oman maan puolustus käy mahdottomaksi.

Naton jäsenyyttä vastustavien keskuudessa painotetaan usein, että jäsenyys tulee kalliiksi, koska Nato edellyttää, että jäsenmaa käyttää puolustukseensa vähintään kaksi prosenttia bruttokansantuotteestaan. Jos jokin maa on tason alapuolella, se pyrkii nostamaan puolustukseen sijoittamiseen käytettyjä varoja kohti kahden prosentin tasoa. Kyseessä on suositus, jonka Naton jäsenmaiden poliittisten päättäjien kokous antoi vuonna 2003. Todellisuus on toisenlainen. Vain kuuden maan keskiarvo vuosilta 2000-2004 ylitti kahden prosentin rajan: Kreikka 3.6 %, Ranska 2.5 %, Turkki 4.2 %, Iso-Britannia 2.4 % ja Yhdysvallat 3.4 %.

Suomen kanssa parhaiten vertailukelpoiset maat olivat selkeästi kahden prosentin alapuolella ja niiden puolustusbudjettien suunta oli laskeva: Tanska 1.5 % ja Norja 1.9 %. Arviot vuodelle 2005 olivat Tanska 1.4 % ja Norja 1.7 %. Suomen vastaava luku oli hyvin samansuuntainen, Naton tapaan laskien 1.4 %.

Natomaiden joukosta voi poimia myös muita meille läheisiä maita kuten Saksa 1.4 % ja Kanada 1.1 %. Kylmän sodan päättyminen näkyy siten selkeästi puolustusbudjeteissa, eikä Naton jäsenmaissa ole paljoakaan poliittista tahtoa korottaa puolustusmäärärahoja.

Suomen viranomaiset ovat laskeneet tarkasti, mitkä olisivat jäseneksi liittymisen kustannukset. Ne muodostaisivat vain pienen osan maamme puolustusmäärärahoista.

Summa ei ole päätä huimaava, ja useat suomalaispäättäjät – myös sellaiset jotka suhtautuvat Naton jäsenyyteen varauksellisesti – ovat todenneet, ettei jäsenyyksymys ole taloudellinen ongelma.

Puolustusministeriön kulut Nato-jäsenyydestä olisivat vuodessa 40 miljoonaa euroa. Siitä menee 30 miljoonaa euroa Naton sotilasbudjettiin ja investointiohjelmaan ja esikuntahenkilöstön kuluihin 10 miljoonaa euroa. Tällöin puhutaan noin 80-100 henkilöstä. Ulkoministeriön osuus olisi 5 miljoonaa vuodessa, eli yhteissumma olisi 45 miljoonaa euroa vuodessa. Materiaalihankinnat veisivät 25 miljoonaa euroa vuodessa. Raha löydettäisiin tarkistamalla ja muuttamalla kansallisia hankeohjelmia 12 vuoden aikana. Kokonaissumma olisi siten noin 70 miljoonaa euroa vuodessa, mitä pitää verrata koko puolustusbudjettiin, joka on vuoden 2007 tulo- ja menoarviossa 2 225 miljoonaa euroa vuodessa. Suomen kustannukset vastaavat suunnilleen samoja menoja, joita Naton pohjoismaisilla jäsenillä Norjalla ja Tanskalla on.

Koko kustannuskysymyksen voi kääntää päällelleen katsomalla asejärjestelmien kustannuksia tulevina vuosina, joista on puhuttu aikaisemminkin. Kehitys menee vääjäämättömästi siihen suuntaan, ettei pienillä mailla – edes rikkaimmilla – ole varaa pysyä uudenaikaistamisen vauhdissa. Puolustusmateriaalin merkittävän kallistumisen vuoksi samalla rahalla saa yhä vähemmän, ja uskottavan puolustuskyvyn ylläpito yksin on yhä haasteellisempaa jatkossa. Tämä ruokkii kansainvälistä työnjakoa ja eurooppalaista yhteistyötä aseiden kehittämisessä, mihin Suomi osallistuu Naton jäsenmaiden kanssa.

Kokonaan eri asia on Suomen osallistuminen rauhanturva- ja kriisinhallintatoimintaan maailman eri puolilla. Siitä on vuosikymmenien aikana muodostunut Suomen kansainvälisen identiteetin keskeinen pilari, ja maamme päättäjät ovat kerta kerran jälkeen painottaneet, että suuntaus tulee jatkumaan. Laaja-alaisen siviilikriisinhallinnan ja sotilaallisen toiminnan yhteistyötä kehitetään sekä YK:n puitteissa että muualla, mutta osallistuminen on jatkossakin Suomen oman päätöksenteon takana. Nato tai jokin muu järjestö ei pakota maata osallistumaan sellaiseen, mihin emme halua mennä mukaan.

Kaiken lisäksi on huomattava, että Naton uudistaminen on johtanut hyvin monipuoliseen toimintaan; kyseessä ei suinkaan ole enää puhdas sotilasliitto. Yhteisen puolustuksen, kriisinhallinnan ja rauhanturvan lisäksi se harjoittaa tieteellistä ja etenkin ympäristön suojeluun liittyvää tutkimusta. Uusien uhkien torjunnassa Nato on ainoa kansainvälinen toimija, jolla on voimavaroja toteuttaa voimatoimia kun ja jos niitä tarvitaan. Viime vuosien kehitys on vahvistanut tätä suuntausta.

– *Natoa ei pidä vahvistaa, koska se heikentää YK:n asemaa.*

Viime aikojen kehitys on kulkenut toiseen suuntaan, sillä Natosta on tullut Afganistanin kautta YK:n tärkeä alihankkija. Kehityksen suunta saattaa hyvinkin kulkea siten, että nimenomaan Natosta tulee pysyvä vaativan rauhanturvan toteuttaja. Samaan suuntaan työskentelevät EU:n nopean toiminnan joukot (jotka tosin ovat useimmiten samoja Naton jäsenmaiden joukkoja), mutta EU ei ole sotilasliitto, joten sen painopiste on selkeämmin laaja-alaisessa toiminnassa painottuen jatkossa siviilikriisinhallintaan.

Toinen merkittävä kehityskaari löytyy Irakin sodan kokemuksista. Nato ei sodi Irakissa, vaan Yhdysvaltain johtama liittouma, johon osallistuu osa Naton jäsenmaista sekä Naton ulkopuolisia maita.

Ennen sotaa ja sen alkuvaiheessa Yhdysvallat väheksyi YK:n merkitystä, mutta tilanne on nyt muuttunut, ja YK on taas noussut tärkeäksi. Mutta silmiä ei voi sulkea todellisuudelta: YK:n toiminta on rajoitteista. YK on turvallisuusneuvostossa istuvien viiden pysyvän jäsenen armoilla, koska niillä on veto-oikeus. Siitä on saatu varsin paljon esimerkkejä. Yksi kuvaavimmista nähtiin Jugoslavian hajoamissoitien aikana. YK:lla oli meneillä onnistunut selkkausten estämistoiminta Makedoniassa, joka sekä uhkasi suistua sisällissotaan. Kiina esti veto-oikeudellaan YK-toiminnan jatkon sen johdosta, että Makedonian hallitus oli lähentynyt Taiwania, jota Kiina pitää kapinallisena maakuntanaan, ja tilanne muodostui vaaralliseksi. EU ja Nato saivat erinomaisen käytännön opetuksen siitä, ettei kriisinhallintaa omalla lähi-alueella voi jättää riippuvaiseksi kaukaisten maiden oikuista, mikäli halutaan pitää yllä jonkinlaista uskottavuutta.

YK:n arvovallan pönkittäminen on Suomen politiikan keskeinen päämäärä, mutta samaa ajavat myös muut Naton jäsenmaat – parhaan esimerkin tarjoavat tässäkin meihin hyvin vertailukelpoiset Norja ja Tanska.

Myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) heikentymistä on vilauteltu Naton laajenemisen seurauksien joukossa. Etyj oli aikaisempaan Etyk-aikana tärkeä toimija eurooppalaisessa kentässä, mutta se on omalla toiminnallaan ja osallistujamaiden välinpitämättömyyden johdosta marginalisoitunut hoitamaan joitakin hyvin rajoitettuja luottamuksen lisäämiseen, vaalien valvontaan ja vastaaviin apu-toimintoihin liittyviä tehtäviä. Siitä ei ole riittävästi apua aikamme vaikeiden ongelmien hoidossa.

– *Naton jäsenyys söisi suomalaisten puolustustahtoa.*

Huoli on oikeutettu, koska liittoutumisen myötä saattaisi hyvinkin levitä jonkinlainen välinpitämättömyys tai huolettomuus; ”antaa Naton hoitaa” -ajattelu. Korkea puolustustahto on maamme erikoisominaisuus, jota on syytä vaalia kaikissa tapauksissa. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS esitti tuoreimmassa tutkimuksessaan (2006) perinteisen kysymyksen ”Jos Suomeen hyökätään, niin olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?” Vastaus oli hyvin selkeä. Kokonaista 77 prosenttia vastasi kyllä, kun taas 3 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettään. Ei-vastauksen antoi 20 prosenttia suomalaisista.

Tulos noudattelee hyvin viime vuosien tasoa. Merkittävää on, että vuonna 1970 tilanne oli erilainen: kyllä 42, ei osaa sanoa 7 ja ei 51 prosenttia. Myös yleinen asevelvollisuus nauttii vankkaa tukea: 78 prosenttia kannattaa nykyisen järjestelmän säilyttämistä ja vain 8 prosenttia kannattaa ammattiarmeijaan siirtymistä.

Maanpuolustustahto on erittäin tärkeä asia, mutta se tarvitsee tuekseen myös varusteita ja järjestelmiä, pelkkä tahto ei riitä, jos maamme joutuu vaikeuksiin. Yhteistyö sekä EU:n että Naton puitteissa saattaa muuttaa kansalaisten ajatuksia, joten maanpuolustustahdosta joudutaan vastaisuudessa pitämään huolta aikaisempaa aktiivisemmalla työllä. Tehtävä on tärkeä senkin johdosta, että oman maan aluepuolustuksesta täytyy pitää huolta joka tapauksessa, liittoutuneena tai liittoutumattomana.

– *Liittoutuminen johtaa tehtäviin, josta tulee kotiin sinkkiarkekuja.*

Maailma on käynyt aikaisempaa vaarallisemmaksi kuten myös kaikenlainen rauhanturvatyö. Suomalaisetkin ovat joutuneet sen kokemaan

niin Lähi-idässä kuin myös Afganistanissa. Kaikki nykyajan operaatiot ovat aikaisempia vaativampia, myös perinteinen YK:n sinibarettien toiminta.

Suomi on valinnut tiensä ryhtyessään aikaisempaa kovempaan kriisinhallintatyöhön. Perustana on poliittisen ja sotilaallisen johdon päätelmä, että kotimaan puolustaminen tapahtuu maapalloistuvassa maailmassa myös kaukana omien rajojen ulkopuolella. Sen lisäksi maamme haluaa kantaa osansa myös muiden maiden ja kansojen auttamisessa vaikeissa tilanteissa. EU:n nopean toiminnan joukot ovat tärkein osoitus tästä linjasta. Suomalaisjoukkojen ensimmäinen puolen vuoden valmiuskausi alkaa vuoden 2007 tammikuussa.

Pahassa maailmassa on selvää, että tappioiden vaara on aina olemassa. Sen varalta on ennen muutu huolehdittava, että sotilaittemme varusteet ovat niin hyvät kuin rahalla saa. Myös koulutus on tärkeä ja vähentää ongelmien mahdollisuutta, joten se täytyy säilyttää korkealla tasolla. Edessä olevien tehtävien yksityiskohtia ei voi etukäteen tietää. Kuitenkin täytyy pitää mielessä, että EU:n yhteisestä toiminnasta on vaikea ellei mahdoton kieltäytyä, kun maamme on vartiovuorossa. Naton kriisinhallintaoperaatioissa on sekä jäsenillä että rauhankomppaneilla enemmän liikkumatilaa ja valinnanvaraa.

Yksi syy maamme rauhanturvatyön menestykseen on vapaaehtoisjoukkojen monipuolisuus. Ammattiarmeijoihin luottavat maat lähettävät tehtäviin ammattisotilaita, jotka ovat keskittyneet sotilaan ammattitaidon hankintaan. Meiltä taas lähtee sotilaskoulutuksen saaneita vapaaehtoisia, jotka edustavat mitä erilaisimpia ammatteja. Se mahdollistaa joukkojen käytön esimerkiksi rakennus- tai raivaustehtäviin, niin kuin tähän mennessä on usein käynytkin.

Mikään varotoimi ei kuitenkaan poista sinkkiarkkujen vaaraa kokonaan. Ketään ei lohduta se, että myös aseeton rauhantyö on muuttunut aikaisempaa vaarallisemmaksi. Kansainväliset avustusjärjestöt Punaisesta Rististä alkaen ovat menettäneet työntekijöitään taisteluiden keskellä.

– *Suomi joutuu Naton jäsenenä terroristien kohteeksi.*

Suomi on jo päättänyt osallistua terrorismin vastaiseen taisteluun muiden demokraattisten maiden rinnalla. Lisäksi Suomi on solminut Natoon niin läheisen suhteen, että maamme koskevissa käsityksissä ero jäsenyyteen on hiuksen hieno, niin vähäinen, että ei voi olettaa terro-

ristien tekevän eroa jäsenten ja aktiivisesti mukana olevien rauhan-kumppanien välillä.

Suomalaisten paras turva on kansainvälisen yhteistyön ohella huolehtia, että suomalaisten politiikka ja toimet ovat kaikkien kansainvälisten sopimusten mukaisia.

Hyvin koulutetut ja kokeneet, vapaaehtoisista kootut rauhanturvaajien tai kriisinhallitsijoiden joukot ovat tottuneet ottamaan huomioon paikallisten asukkaiden tilanteen ja pyrkineet eri paikoissa auttamaan muutenkin kuin vain järjestystä pitäen. Tästä on tullut paljon kiitosta maailman eri puolilla. Monipuolinen ja siviilejä auttava toiminta on paras suoja myös terroristien silmätikuksi joutumista vastaan.

Maailmassa on kuitenkin niin suuri joukko erilaisia terroristiryhmiä, ettei mikään maa voi tuudittautua olevansa täysin suojassa. Tämän johdosta laaja kansainvälinen yhteistyö ja kansallinen valmius ehkäistä terrorismia ovat ensiarvoisessa asemassa. Lisäksi on muistettava, että pääosa terroriteoista tapahtuu maissa, jotka ovat Naton ulkopuolella kuten Irakissa, Pakistanissa, Venäjällä ja Israelissa.

– Suomen mahdollisuudet toimia välittäjänä kansainvälisissä kriiseissä loppuisivat.

Suomella oli hyviä mahdollisuuksia toimia välittäjänä kylmän sodan aikana, ja toiminta vahvisti yrityksiämme näyttää maailmalle, että olimme puolueettomia. Kylmän sodan päättymisen ja muiden maailmaa muuttaneiden tapahtumien jälkeen tilanne on toinen. Nyt on kyse kunkin maan aktiivisuudesta ja henkilöistä, jotka pystyvät sovittelutehtäviin. Viimeksi mainituista paras esimerkkimme on presidentti Martti Ahtisaari. Hänen työnsä on koko ajan nojannut YK:ssa hankittuun arvovaltaan ja siitä kummunneeseen rauhantekijän maineeseen.

Vertailukelpoisen esimerkin saa taas Norjasta. Se on Naton perustajajäsen ja se on panostanut vahvasti rauhan välittäjän toimintaan usean vuoden ajan. Tulokset ovat olleet vakuuttavia: Norja on näytellyt keskeistä osaa ennen muuta Lähi-idässä ja Sri Lankassa. Eri asia on se, että välityksen tulokset kääntyivät rohkaisevasta alusta riippumatta vähäisiksi, mutta se ei ole Norjan vaan alueellisten toimijoiden vika.

– *Nato on yleisen militarisoinnin välikappale.*

Kuten aikaisemmin on todettu, Nato on jäsenmaittensa yhteistyöelin ja vain niin hyvä tai huono kuin ne haluavat. Päätösvalta on jäsenmailla. Sitä kautta militarisointi on näiden maiden asia, ovatpa ne Naton jäseniä tai sen ulkopuolella, kuten vaikka Kiina. Tässä kohdassa voi jopa sanoa, että Nato-jäsenyys vähentää aseistautumista etenkin Euroopassa, jossa Naton jäsenyys antaa mahdollisuuden vähentää sotilasbudjetteja.

Riski militarisointiin olisi suurempi ilman Natoa. Esimerkiksi kylmän sodan jälkeen Natoon liittyneet vasta demokratisoituneet Keski- ja Itä-Euroopan maat olisivat joka tapauksessa rakentaneet kansallisen puolustuksen. Naton jäsenenä tämä tapahtui läpinäkyvästi ja osana Naton yhteistä puolustussuunnitteluprosessia, mikä hälvensi huolia niiden naapurimaissa.

Naton puitteissa tapahtuvalla sotilaallisella integraatiolla ja yhteisellä puolustussuunnittelulla on keskeinen merkitys Nato-maiden puolustuspolitiikan uudelleen kansallistumisen ehkäisyssä.

YHTEENVETO

Euroopan turvallisuuspoliittinen kenttä on edelleen muutoksien tilassa. Se tuo suuria haasteita myös Suomen päätöksentekijöille. Kehityksen suunnasta on paljon erilaisia arvioita, ja monet kysymykset odottavat edelleen ratkaisuaan. Meidän lähialueemme suuri tuntematon on edelleen Venäjän, Ukrainan ja Valko-Venäjän kolmion tulevaisuus ja näiden maiden kehityksen suunta.

Joitakin selkeitä johtopäätöksiä voidaan tehdä jo nyt. Viime vuosien tapahtumat ovat osoittaneet, että Nato on yhä voimissaan ja siitä on muodostumassa yhä keskeisempi toimija niin Euroopassa kuin muuallakin. Kyseessä on meistä riippumaton kehitys, joka kulkee omaa kulkuaan, halusimmepa sitä tai emme. Nato on samalla kehittymässä myös YK:n tärkeäksi turvallisuuden alihankkijaksi.

Kehityksen toinen suunta on Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Se suuntautuu selkeästi kohti laaja-alaista kriisinhallintaa, joka näyttelee vastaisuudessa merkittävää osaa maailman palopesäkkeitten sammuttamisessa. EU-maiden eripuraisuus ja etenkin suurten maiden itsekäs politiikka varmistavat, ettei EU:sta ole lähitulevaisuudessa ”kovan” sotilaallisen turvallisuuden tuottajaksi, vaan tehtävä pysyy Natolla. Syy on yksinkertainen. Millään maalla ei ole halua eikä rahaa kehittää toista rinnakkaista yhteisen puolustuksen järjestelmää, vaan ylivoimainen ja vuosien saatossa kasvava enemmistö EU:n jäsenmaista panostaa turvallisuuspolitiikassa Naton jäsenyyteen. Vuoden 2007 alusta alkaen EU:ssa on 27 jäsentä, kun Romanian ja Bulgarian jäsenyys toteutui. Koska ne ovat myös Naton jäseniä, niin 21 jäsentä kuuluu myös Natoon.

Suomi on valinnut toimintamalliksi odottelun. Maamme on aktiivisesti mukana EU:n kriisinhallinnan ja nopean toiminnan joukkojen kehittämässä. Samaan aikaan Suomi osallistuu Naton toimintaan monella eri tavalla, ja suomalaisia sotilaita on mukana Naton operaatioissa. Maamme on ajanut niin lähelle Natoa kuin ei-jäsenelle on mahdollista, ja maamme panosta arvostetaan Naton piirissä.

Maamme ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan määrittelyn yhteydessä puhutaan Suomen ”Nato-optiosta”. Termi on harhaanjohtava, sillä kyseessä on Suomen itsensä kehittämä ajatus Nato-jäsenyyden automaattisesta toteutumisesta, jos sitä päädyimme hakemaan. Ajatus perustuu tämän hetken tietoihin, joiden mukaan Naton jäsenmailla ei

ole mitään Suomen mukaan tuloa vastaan. Suomen linjan heikkous on se, ettei kukaan pysty sanomaan, kuinka pysyvästä suhtautumisesta on kysymys. Maailmanpolitiikan käännteet ovat usein oikukkaita, ja poliittiset olosuhteet muuttuvat tilanteen mukaan. Aina on olemassa mahdollisuus, että jäsenyydelle otollinen ilmapiiri muuttuu syistä, joita emme pysty tällä hetkellä edes arvailemaan. Yksi mielipiteitä mahdollisesti heiluttava asia on kamppailu maailman energiavaroista.

Suomen nopeita liikkeitä hillitsee myös se, ettemme täytä Naton jäsenyysehtoja. Kansalaisten selkeä enemmistö vastustaa Natoon liittymistä, ja kansalaisten tuki kuuluu jäsenyyden perusedellytyksiin demokraattisessa maassa. Äänestäjien mielipiteet rajoittavat poliittisten johtajien halukkuutta puhua koko jäsenyysasiasta.

Nato noudattaa jäsenyysasioissa omia aikataulujaan. Seuraava virsantähtäpäivä on vuosi 2008, jolloin Naton on määrä päättää uusista jäsenistä.

Natosta järjestönä on meillä muodostunut mörkö, jota kavahdetaan lähinnä menneisyyden käsitysten johdosta. Sen rinnalle on noussut järjestön johtavan valtion Yhdysvaltain politiikan kaikkialla Euroopassa herättävä vastenmielisyyttä, joka painaa vahvana myös Suomen sisäisessä keskustelussa.

Tilanne kertoo samalla käsitteharhasta; suhtautuminen Natoon on oikeastaan samaa kuin suhtautuminen sen jäsenmaihin. Nato ei ole yksittäinen ja irrallinen mahti, vaan jäsenmaittensa turvallisuus- ja puolustuspoliittinen yhteistyöjärjestö. Suhteessamme Natoon määrittelemme samalla suhtautumisemme sen jäsenmaihin.

Sen johdosta suomalaisessa keskustelussa heitetyt käsitykset Natosta ja sen toiminnasta ovat suorastaan loukkaavia esimerkiksi kahdelle meille läheiselle Pohjoismaalle Tanskalle ja Norjalle, jotka ovat Naton perustajajäseniä. Niissä ei kyseenalaisteta sitä, että yhteistyössä mukana olevat maat jakavat saman arvomaailman, vankan uskon kansanvaltaan ja kansalaisten ja kansojen vapauteen.

Juuri suhtautuminen Naton jäsenmaihin kuuluu niihin asioihin, jossa kylmäpäinen harkinta on paikallaan; tunteilu ei kuulu kansakunnan edusta huolehtimiseen. Tämä korostuu etenkin suhteessa Yhdysvaltoihin. Yhdysvaltain johtajien politiikka on aika ajoin herättänyt voimakasta paheksuntaa, mutta se ei muuta perusasiaa. Hyvä suhde maailman kiistatta voimakkaimpaan valtioon on meille tärkeä. Lisäksi Yhdysvallat kuuluu niihin valtioihin, joiden suurten linjojen arvomaailma on sama kuin meillä. Päivänpolitiikka ei saa painaa katveeseen

tärkeitä perusasioita ja amerikkalaisten merkittävää panosta Euroopan vapauden ja hyvinvoinnin takaamisessa. Valtaosa EU:n jäsenmaista toteuttaa sitä avoimesti Naton puitteissa. Suomalaispoliitikkojen haluttomuus käsitellä asioiden ytimiä on johtanut tarrautumiseen kahdenväliseen yhteistyöhön Yhdysvaltain kanssa. Siinä saavutetut tulokset ovat kyseenalaisia. Parhaiten työssä ovat onnistuneet sotilaat, jotka harjoittavat hyvin läheistä yhteistyötä amerikkalaisten kanssa.

Maailman ja Euroopan turvallisuusarkkitehtuurin muuttuminen näkyy myös Natossa ja koko sotilaallisen yhteistyön perusrakennelmissa. Uusi tilanne vaikuttaa myös Suomeen. Suursodan mahdollisuus on vähentynyt merkittävästi Neuvostoliiton hajoamisen johdosta, joten perinteisen yhden yhteisen vihollisen vastustamisen sijalla on nyt joukko erilaisia uusia uhkia. Samalla on Natoon kuulumisen merkitys jäsenvaltioille muuttunut, mutta alkuperäinen yhdessä puolustautumisen lähtökohta on edelleen liittoutumisajattelun ytimessä.

Naton muuttuminen yhä laajenevaksi kriisinhallintajärjestöksi vetää puoleensa yhä uusia jäsenmaita. Vielä Naton ja EU:n ulkopuolella olevat maat Balkanilla ja muualla tuntevat selkeän tarpeen liittyä molempiin niin nopeasti kuin mahdollista. Poikkeuksen tekevät EU:n kuusi liittoutumatonta maata Suomi, Ruotsi, Irlanti, Itävalta, Malta ja Kypros. Länsi-Euroopan maista myös Sveitsi pysyttelee Naton ja EU:n ulkopuolella.

Euroopan liittoutumattomilla mailla on hyvin erilaiset syyt poliittikalteen, ja niitä yhdistää oikeastaan vain liittoutumattomuusajattelu. Tämän johdosta esimerkiksi Suomen täytyy tehdä omat ratkaisunsa yksin omien näkökohtiensa pohjalta.

Liittoutumisen tärkeimmäksi perustaksi on Naton muutoksen kautta muodostunut päätöksenteossa mukana oleminen. Kyse on usein vähätellystä oikeissa pöydissä istumisesta, joka on pienelle maalle aina tärkeä asia. Suomella on erityisyy pyrkii oikeisiin pöytiin sen johdosta, että maallamme on kokemuksia tilanteista, joissa meitä pidettiin vaihtorahana suurvaltojen poliittisessa pelissä. Viimeksi näin tapahtui kesällä 1939, jolloin meille ei edes kerrottu, mitä kohtalostamme oli päätetty Neuvostoliiton ja Saksan neuvotteluissa.

Suomi kuuluu Naton tärkeimpiin rauhankumppaneihin, mutta kumppanuus ei takaa samaa asemaa kuin jäsenyys. Nykyaikana ei ole helppoa kuviteltavissa, että selkämme takana tehtäisiin samanlaisia sopimuksia kuin vuonna 1939, mutta se ei poista kumppanimaa ongelmaa. Vaikka asiaa kuinka selitetään, kumppani on varsinaisen päätöksenteon ulkopuolella.

Rauhankumppanimaa ei osallistu Naton toiminnan kokonaissuunnitteluun eikä se saa kaikkea sitä tietoa, johon puolustusliitto perustaa toimintansa. Kumppani on myös Naton tietoverkon ulkopuolella eikä se pysty hankkimaan samanlaista toiminnan ja liiton koneiston tunte-
musta kuin toistensa kanssa jatkuvasti työskentelevien jäsenmaiden edustajien kesken tapahtuu. Henkilösuhteitakaan ei pidä väheksyä, koska ne ovat aina tärkeitä kansainvälisissä järjestöissä etenkin silloin, kun maa yrittää ajaa jotakin itselleen tärkeää asiaa mahdollisimman tehokkaasti.

Naton perussopimuksen takaama varsinainen yhteisen puolustuksen artikla tulee tämän lisäksi kuin kaupan päälle, oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Erityisen tärkeää puolustuksen kannalta on kaikkialle maailmaan ja jokaisen valtion johtajien keskuuteen levinnyt tieto Naton ylivoimaisesta sotilaallisesta voimasta. Tästä kumpuava pelotevaikutus on selkkausten ennaltaehkäisyn olennaisin osa, joka ylläpitää siten rauhaa pelkällä olemassaolollaan.

Suomen poliittinen johto on kerta toisensa jälkeen painottanut, että kriisinhallinta ja atlanttisten (lue Yhdysvaltain) suhteiden ylläpito ovat maamme politiikan painopistesuunta. Näiden molempien kohdalla Nato on keskeisen tärkeä toimija.

Strategian hahmottelu

Suomen edessä olevien valintojen lähtökohtia puidaan perusteellisesti puolustusministeriön vuonna 2006 julkaisemassa strategiahahmotelussa ”Turvallisesti tulevaisuuteen. Puolustusministeriön strategia 2025”. Se hahmottaa näköaloja kahden vuosikymmenen päähän – turvallisuuspolitiikka on pitkäjänteistä toimintaa eri tavalla kuin monet muut yhteiskunnan toiminnot.

Asiakirjassa ei pyritäkään arvailemaan mahdollisia tulevien vuosikymmenien täsmällisiä tapahtumasarjoja, mutta niin viranomaiset kuin yrityksetkin pystyvät strategisessa suunnittelussa arvioimaan monia perusasioita. Tyypillisiä hahmoteltavissa olevia vaikuttajia ovat väestönkehityksen suunta, aseteknologian kehitys, energialähteiden riittävyys, liittoumien kestävyys ja monet vastaavat muuttujat.

Puolustusministeriön strategia on selkeämpi ja suorasanaisempi kuin muut viime vuosien viranomaispohdinnat. Selvää on, ettei tämäntapaista katsausta julkaista ilman maamme poliittisen johdon suostumusta. Ministeriön tarkoitus on herättää avointa keskustelua maamme turvallisuuspolitiikasta. ”Aitoon kansanvaltaiseen järjestykseen kuu-

luu aktiivinen keskustelu puolustusratkaisun perusteista”, puolustusministeri Seppo Kääriäinen kirjoittaa tervehdyksessään. Hänen mukaansa Suomi joutuu vastaamaan useisiin haasteisiin riippumatta siitä, mihin suuntaan turvallisuusympäristömme kehittyy. ”Kansainvälinen riippuvuutemme kasvaa. Keskinäisen riippuvuuden kasvamisesta seuraa yhteistyön merkityksen lisääntyminen. Suomi tekee tulevaisuudessa entistä laajempaa yhteistyötä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti”, Kääriäinen kirjoittaa. Ministeri muistuttaa, että väestön vanhenemisella on suora vaikutus siihen, millaisia voimavaroja meillä on puolustusratkaisuumme. Toisena huolena hän mainitsee teknisestä kehityksestä johtuvan puolustusmateriaalin nopean kallistumisen.

Strategiapaperin mukaan Suomi kehittää puolustustaan sotilaallisesti liittoutumattomana ja tiiviissä kansainvälisessä yhteistyössä tai sotilaallisesti liittoutuneena. Maailman tilanteesta annetaan varsin realistinen kuva. Yhdysvalloilla on nähtävissä olevassa tulevaisuudessa hallitseva rooli kansainvälisessä politiikassa, ja Venäjä pyrkii säilyttämään asemansa suurvaltana. ”Tulevaisuuden uhkat sekä vastaukset niihin ovat maailmanlaajuisia, eivätkä yksittäiset valtiot voi jättäytyä ongelmien ratkaisun ulkopuolelle”, strategiassa sanotaan.

EU:n näkökulmasta ei ole realistista ajatella, että käytössä olevat puolustusmenot riittäisivät kaikkien suorituskykyjen luomiseen. Tämän seurauksena tarve kehittää transatlanttista suhdetta ja EU-Nato -yhteistyötä korostuu. Strategiassa alleviivataan myös sitä nykyään yhä yleisemmin hyväksyttyä todellisuutta, että länsimaiden puolustuspolitiikka ja sotilaallinen toiminta keskittyvät yhä enemmän nopeaan toimintaa oman alueen ulkopuolelle, kriisinhallintaan ja laaja-alaisiin turvallisuusuhkiin. Suomenkin on varauduttava yhä vaativampaan sotilaallisen ja siviilipuolen kriisinhallintaan Euroopan reuna-alueilla ja ulkopuolella.

Myös Suomen uhkakuvat esitetään realistisemmin kuin monissa muissa viimeaikaisissa yhteyksissä. ”Sotilaallisen voimankäytön todennäköisyys Suomea vastaan on pieni, mutta lähiympäristössämme säilyy merkittävää ja laadullisesti kehittyvää sotilaallista suorituskykyä. Venäjän poliittinen ja sotilaallinen kehitys vaikuttaa Suomen turvallisuuden merkittävästi. Venäjän päämääränä on turvata Moskovan, Pietarin ja Kuolan alueet, ja Itämeren merkitys kasvaa sille erityisesti energia- ja materiaalikuljetusten vuoksi”.

Asiakirjassa kirjataan myös Euroopan nykytodellisuus: ”Nato on jäsenvaltioilleen edelleen niiden yhteisen puolustuksen perusta ja sitä

toteuttava elin. EU:lle ei todennäköisesti kehitetä Natosta riippumattonta aluepuolustuskykyä tarkastelujakson aikana, jolloin sotilaalliset turvatakuut ovat saatavissa ainoastaan Nato-jäsenyyden kautta”.

Myöhemmin strategiapaperi alleviivaa Yhdysvaltojen globaalin toimintakyvyn merkitystä eurooppalaisten Nato-maiden puolustuksessa. ”Naton jäsenmaat ovat edelleen sitoutuneita yhteiseen puolustukseen. Nato muodostaa pelkällä olemassaolollaan ennalta ehkäisevän pelotteen mahdollisille uhkaajille. Turvatakuu ja kyky sen toteuttamiseen säilytetään tulevaisuuden yllätyksiltä suojaavana ’henkivakuutuksena’. Naton operatiivisessa toiminnassa painottuu kuitenkin sotilaallinen kriisinhallinta”.

Puolustusministeriön paperissa sanotaan rauhankumppanuuden nykytodellisuudesta suorasukaisesti: ”Kehittyvä kumppanuus ei kuitenkaan mahdollista osallistumista liittokunnan yhteiseen puolustukseen tai täysivaltaiseen päätöksentekoon ja sotilaallisten voimavarojen kehittämiseen”.

Uusista uhkista sanotaan: ”Laaja-alaisiin turvallisuusuhkiin varautuminen ja vastaaminen edellyttävät niiden luonteen vuoksi vahvaa kansainvälistä ja kansallista yhteistyötä ja ennalta sovittuja yhteistyöjärjestelyjä”.

Painoarvon säilytystä

Viime vuosien kehitys on osoittanut, että voimme toteuttaa yhteistyötä Naton kanssa joko rauhankumppanina tai jäsenenä. Tilanteessa on kaksi vedenjakajaa yli muiden: Naton perussopimuksen 5. artiklan tarjoama suoja ja täysi osallistuminen päätöksien tekoon. Kumppanuus avaa kriisitilanteessa mahdollisuuden konsultointiin, mutta ei takaa sotilaallisen avun saamista. EU:n kyky vaativiin ja suuriin operaatioihin on rajallinen, eikä sillä ole juurikaan sotilaallista pelotetta. Vakavan kriisin kohdatessa mukaan tarvitaan Nato ja Yhdysvallat – kuten valtaosa EU-maista on päätelty.

Ruotsi ja Suomi ovat Naton läheisimmät rauhankumppanit. Niiden toiminnassa on se ero, että Ruotsi panostaa lähes kokonaan kansainväliseen työhön, ja oman maan puolustamista maahan tunkeutujaa vastaan ajetaan alas. Ruotsilla on siten huomattavasti enemmän varoja sijoittaa kansainvälisiin tehtäviin. Suomi ei voi ajatellakaan omasta aluepuolustuksestaan luopumista, joten tulevaisuuden kysymys kuuluu, riittävätkö rahamme nykyisen läheisen kumppanin aseman säilyt-

tämiseen. Kumppani on vaikeammassa asemassa kuin pienet jäsenmaat, sillä kumppanien on pakko osoittaa koko ajan haluaan ja kykyään laajaan yhteistyöhön.

Maamme ajattelutavassa on kymmenen vuoden aikana tapahtunut huimaava muutos, mutta Naton jäsenyys arveluttaa kansalaisten suurta enemmistöä. Osaksi tämä johtuu siitä, etteivät poliittiset puolueet ja johtajat puhu mitään muutoksen tarpeesta.

Kumppanuuden säilyttäminen mahdollisimman läheisenä on poikkeuksellisen tärkeää sen johdosta, että pystymme seuraamaan Naton muutosta, olipa kyse verkostokeskeisyydestä tai asejärjestelmien yhteensopivuudesta. Naton harjoitukset ovat tärkeitä sen johdosta, että näin pysytään selvillä sen toiminnan eri puolista ja vaatimuksista. Lisäksi on osallistuttava Naton operaatioihin, jotka uhkaavat käydä yhä kalliimmiksi. Täten kumppanuus ei ole mitenkään ongelmaton vaihtoehto, päinvastoin.

Keskeinen kysymys on edelleen raha; paljonko olemassa olevista varoista sijoitetaan suoraan omaan aluepuolustukseen ja paljonko kansainväliseen toimintaan Naton, EU:n ja YK:n kanssa. Rahalla on kotimaassa paljon muitakin jakajia. Noin viisi prosenttia puolustusbudjetista kuluu ulkomaanorganisaatioihin.

Tässäkin raportissa esitetyt jäsenyyttä puoltavat asiat ovat vuosien saatossa kiteytyneet: jäsenyys olisi johdonmukainen jatko sodanjälkeiselle kehitykselle, jolla maamme on sitoutunut yhä tiukemmin länsimaisten demokratioiden joukkoon. Vain jäsenet pääsevät mukaan päätöksentekoon, minkä lisäksi monet Naton toimet ja päätökset vaikuttavat myös EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Natoon liittymällä vahvistaisimme transatlanttista yhteyttä Yhdysvaltoihin ja saisimme 5. artiklan suojan sekä panostuksiamme vastaavan vaikutusvallan järjestössä.

SUOMEN ATLANTTI-SEURA RY

Taustaa

Suomen Atlantti-Seura ry perustettiin joulukuussa 1999. Se on avoin ja poliittisesti riippumaton kansalaisjärjestö. Yhdistys perustettiin edistämään turvallisuus- ja puolustuspoliittista keskustelua Suomessa. Se on foorumi ajankohtaisten transatlanttisten kysymysten käsittelylle.

Tavoitteet

Suomen Atlantti-Seuran tarkoituksena on edistää euro-atlanttista, erityisesti Natoon ja Euroopan unioniin liittyvää turvallisuus- ja puolustuspoliittista keskustelua, tutkimusta ja koulutusta Suomessa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää jäsenilaisuuksia ja konferensseja sekä harjoittaa julkaisu- ja koulutustoimintaa.

Organisaatio

Suomen Atlantti-Seura on Atlantic Treaty Association (ATA) jäsen. ATA on kansallisten Atlantti-Seurojen sateenvarjojärjestö, jonka päämaja sijaitsee Brysselissä. ATAn varsinaisia jäseniä ovat Nato-jäsenmaiden Atlantti-Seurat ja liitännäisjäseniä Naton rauhankumppanuusmaiden (Partnership for Peace, PfP) Atlantti-Seurat. Suomen Atlantti-Seurasta tuli liitännäisjäsen Budapestissä pidetyssä ATAn 46. yleiskokouksessa marraskuussa 2000. Suomen Atlantti-Seura osallistuu aktiivisesti kansainväliseen ATA-verkoston toimintaan ja muiden Atlantti-Seurojen järjestämiin tapahtumiin.

Suomen Atlantti-Seuralla on puheenjohtaja, hallitus ja pääsihteeri. Suomen Atlantti-Seuran ensimmäisenä puheenjohtajana toimi ministeri, suurlähettiläs **Jaakko Iloniemi** (vuodet 1999-2001). Häntä seurasi tehtävässä ministeri, suurlähettiläs **Paavo Rantanen** (vuodet 2001-2004). Nykyinen puheenjohtaja, filosofian tohtori **Risto E. J. Penttilä** valittiin tehtävään lokakuussa 2004. Yhdistykseen kuuluu myös yhdistyksen nuorten jäsenten verkosto, jolla on oma puheenjohtaja ja johtoryhmä.

Hallitus vuonna 2007

Hallituksen puheenjohtaja

Risto E. J. Penttilä filosofian tohtori, johtaja,
Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA

Hallituksen jäsenet

Jori Arvonen, ohjelmajohtaja, kansainvälisten asioiden päällikkö,
Kansallinen Kokoomus r.p.

Leif Blomqvist, suurlähettiläs

Ulpu Iivari, toimittaja, viestintäkonsultti

Karoliina Honkanen, erityisasiantuntija, puolustusministeriö

Olli Kivinen, kolumnisti, Helsingin Sanomat

Lasse Kurkilahti, pääjohtaja, Kemira Oyj

Juha Pyykönen, eversti, Strategian laitoksen johtaja,
Maanpuolustuskorkeakoulu

Aulis Ranta-Muotio, kansanedustaja (Suomen Keskusta r.p.)

Pertti Salolainen, ministeri, suurlähettiläs

Astrid Thors, kansanedustaja (Ruotsalainen kansanpuolue)

Lisäksi hallitukseen kuuluu

Suvi Aherto, Suomen Atlantti-Seuran Nuoret -verkoston puheenjohtaja

Yhdistyksen pääsihteeri

Terhi Suominen, projektipäällikkö, Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA

Jäsenet

Suomen Atlantti-Seuraan kuului vuoden 2006 joulukuussa 301 jäsentä. Eri yhteiskuntapiireistä koostuvaa jäsenkuntaa yhdistää kiinnostus ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksiin. Yhdistyksen jäsenmäärä on voimakkaassa kasvussa.

Suomi kiertää suhdettaan Pohjois-Atlantin liittoon Natoon kuin kissa kuumaa puuroa. Tukeutuminen hokemiin on johtanut tilanteeseen, jossa korkealla poliittisella tasolla ei perustella kantoja eikä puhuta Naton suuresta muutoksesta – näin siitä huolimatta, että Suomi on laajasti mukana Nato-yhteistyössä myös sotatoimi-alueilla.

Alkaneella vaalikaudella kärjistyy kysymys, miten syrjäraiteelle asettuminen keskeisessä eurooppalaisen turvallisuusrakenteen kehittämissä palvelee Suomen etua. Naton Riiassa pidetty huippukokous – johon Suomea ja muita Naton rauhankumppaneita ei edes kutsuttu – paljasti mahdollisimman alastomasti, että tärkeimmät Euroopan turvallisuusrakenteita koskevat päätökset tehdään pöydässä, johon Suomen edustajilla ei ole pääsyä.

Suomen Atlantti-Seuran päämäärä on edistää turvallisuus- ja puolustuspoliittista keskustelua. Erityiskohteina ovat Nato ja Euroopan unioni. Raportilla yhdistys pyrkii tiivistämään keskustelua ja torjumaan suurimpia väärinkäsityksiä.

www.atlanttiseura.fi

ISBN 978-951-628-450-0